

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

ויחי

זהר המבואר
הפטר והפכוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלפני ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אלומות אור
הבוקעות מרתון
**האספקלריא
המאירה**

**לדציץ מבין החרכים אל 'תורת רבי
'משה' אלשיך הקדוש שניתנה פנים בפנים**

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענקי העולם שינו פני תבל באור תורה, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי **משה אלשיך** זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס לפנידם את כל מאה הערמוניות שהטעה לבן את יעקב בתחליפו תנאו "עשרת מונים" (רש"י, ריב"א לו). והאריז"ל יושב ושוחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהנהן 'הן הן', כך היה מעשה".

גדולי הנדיקים העידו ש"האלשיך הקדוש השיג פנים אחד משבעים פנים לתורה" - מאורעות התורה נגלו לנגד עיניו באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו באמת. לפיכך היתה עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עבורנו את אור האלף שהוא מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יגשון.

בקין גלות עמנו, קשקשתם כל חזון ונשטטשו העיניים מלחזות באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל הנינה ממעלה להציץ מבין החרכים על מרבצי האור האינסופיים, על ידי ספרי 'תורת משה' להאלשיך, המעוטרים בביאור נרחב שטרם היה לעולמים, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב היום אשר עין בעין תראו כשבו ה' ברחמים לציון.

**המושג
מאשמת
בני דכנים**

"תורת משה" המבואר

הפנים בפנים של התורה לכלל ייחודי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: (718) 437-0054 | אירופה: 0176-8806-20-20 | להשיג בתנויות הספרים המוכרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 | אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ויחי

אמר הרב הקדוש רבי ישראל מרומזין זיע"א
בשם הבעל שם טוב פרוש הפסוק 'מבלבל חיים
בחסד מחיה מתים ברחמים רבים', כי הצדיקים נקראים
חיים והרשעים הם נקראים מתים, ו'חסד' הוא לשון
חֲרָפָה, כמו 'כי חסד הוא לגוי', וזה פרושו, 'מבלבל חיים'
הצדיקים 'בחסד' ובחֲרָפָה, 'מחיה מתים' הם הרשעים
'ברחמים רבים'. (פעולת הצדיקים)

אוצר פניני החסידות

- א **מטע אוהלים** | אמייה על דברי רש"י שמשפצטר יעקב התחיל השעבוד הרי כל זמן שהשכטים היו בחיים לא החל השעבוד
- ב **ברכת טוב** | בעניינים הרוחניים על האדם להביט לעבר אלו שלמעלה ממקדנתו
- ג **אמרי אבות** | בכל הצרות והסתרות צריך להיות ישוב תדעת להתקרב להשם יתברך על ידי הצרה
- ד **מחשף הלבן** | אריכות הגלות הוא מחמת העונות, ועל ידי השתדלון נגאל מיד
- ה **ילקוט מאורי אור** | כפי שאזכרים שכל היסורים הם רחמי השם כן נמתיקים הדינים
- ו **מגו אברהם** | על ידי שמירת הברית וזכה לתקן כל מדותיו | על ידי שמירת הלשון ותורה והפלה זוכים לשמירת הברית
- ז **פרי צדיק** | בשבת זו שקוראים על פטירת יוסף הצדיק ובמקנה מתחילים פרושת שמות מתעורר תקון קדשת הברית
- ח **שם משמואל** | כל ימי חיי יעקב עם כל התחלפות המהורותיהם היו מקשרים בקדושה באותה מדה ולא חדל לרגע מעבודתו הקדושה
- ט **לקוטי הלכות** | בעת הללים מאירים הדיעות בתלמידיהם
- י **לקוטי שו"ת** | הקשר בין התנצלות יעקב על שקבר את רחל בדרך כדי שתהא לעונה לבניו, והדגשת היותה עקרת הבית
- יא **שפע חיים מכתבי תורה** | יוסף רמו ליעקב אבינו שקדושינו היו כשרים אף ללא עדים מחמת הודאת בעל דין
- יב **ישועות אברהם** | מענה הרה"ק מנעשכיו זיע"א מדוע מקרב בעל עברה
- יג **מי השילוח** | בכל תע יז' יום שהשם יתברך מנהיג את האדם בכל פרט ופרט ולהתפלל על כל דבר
- יד **אמרי נעם** | הצדיק בוש להתפלל על עצמו ומתפלל רק על אחרים מפני שלדעתו הם טובים ממנו, והשם יתברך מושיע קדם את הצדיק
- יז **יזר צדיק** | חמשה באורים בפיסוק | 'כיום ההוא לאמור' - לא לדאג דאגת מקור
- יח **בארות המים** | באור מחלקת בית שמאי ובית הלל ביצד מקדונו לפני הפלה האם סור מרע קדם או עשה טוב
- יט **אמרי פנתס** | גדל מעלת האחדות המגיעת לבגלות התפלות ולהשתגות התורה
- כ **מחשף הלבן** | יעקב אבינו הוזייר את בניו לעבד את ה' מאהבה
- כא **תורה אור** | בחינת יהודה הוא בחינת השתקוואות שבתפלת שמונה עשרה שמהותם בטול והתפללות באור אין סוף ברוך הוא
- כב **פתוחי חותם** | הנמצא בבית הנבוכת ובית המדרש וזכה לזון ועלו להתחזק במדת הבשוחן ואמונה שבשנהגה פטית
- כג **מהר"י מבגלא** | כאשר נכנס האדם בעבודת הבורא מרגיש נעימות ומתיקות
- כד **חסד לאברהם** | הצדיק מהפך מדת הדין לרחמים על ידי שמשנה את הצרופים
- כה **פתוחי חותם** | התב"ה רצה במיכית יוסף כדי שיתבררו ניצוצות הקדושה
- כו **טיב לב** | כל פטרי מנהגי הדורות בענין המילה הם סגולה שיתגדל הרך הנפול בקדושה וטהרה
- כז **אש קדש** | יעוד לשותתים שביעני בחריש - לפתורשים קדבור בשבת קדש
- כח **פרקי האור** | גפר מסרת המצות ולמוד התורה והתפלה כדי להעלות הניצוצות הקדושים | על ידי טהרת מחשבות האדם בעת התורה והתפלה יוכל לדעת האם עבודתו רצויה
- כט **אמרי פנתס** | 'כל איש ביניו יקדש' - כל אחד מקדש עצמו לקב"ה לפי סוד אמונת הבורא הפטית הנגונה בלבו

אוצרות גאוני הדורות

- יא **דברי שלום ואמת** | יעקב אבינו לא מת בחוץ לארץ
- יב **מוני שמחור** | יעקב אבינו לא מת
- יג **חמדת ישראל** | יוסף עמד בצדקתו במצרים
- יד **לוח ארז החדש** | חששו על יעקב שלא יוכל להביט בפניו של יוסף
- יז **נחלת יעקב** | ברפ"ת יעקב ליוסף שהיה בניו כמותו
- יח **אפריון** | ידדו לרב בקרב הארץ - קטבע הדינים שפרים ורבים ולא לענון חסונם
- יט **שער החצר** | מהן שמשנה נקרא מקל נודע שראובן לא חטא
- כ **בית אהרן** | בטול הפעם והחמה על ידי למוד התורה
- כא **נפש טובה** | הצלת יוסף מפרשת חיות רעות
- כב **נסע שעשועים** | שכר שולם הבא על ידי הנקנת הגוף החמרי
- כג **ברכת אברהם** | הנקנת הגוף החמרי על ידי עשית גדרים וסגנים
- כד **בהיות הבקר** | הנקנת יצר הרע בכח למוד התורה
- כה **נחל קדומים** | נתינת צדקה מתוך דברי פיסס ורציו
- כו **באר למי** | השגת התורה על ידי נתינת צדקה
- כז **חוט של חסד** | צורתו של יוסף היתה חקוקה בכסא הכבוד עד שבא דוד המלך
- כח **פני דוד** | התבוננות בימי הטובה שקרא יתהפך הגלגל ויבאו ימי תרעה
- כט **יד משה** | בכנת יוסף על שחשדהו בחנם
- ל **צרו המר** | בכנת יוסף על הריגת עשרה הרגיו מלכות
- לא **עקעפי שחר** | בכנת יוסף על תוכחת האחים שכל עונותיהם עברו לחלקו
- לב **מעשי צדיקים**
- לג **יומא דהילולא**
- לד **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לו **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת ויחי

נסתמו עיניהם ולבם מצרת השעבוד

מטע אהלים

רבי יעקב דוד מנדומסק זיע"א

תמיהה על דברי רש"י שמשנפטר יעקב התחיל השעבוד הרי כל זמן שהשכטים היו בחיים לא החל השעבוד

ויחי יעקב בארץ מצרים וגו' (כו כח) ואמרו ו"ל במדרש למה פרשה זו סתומה מכל הפרשיות של תורה אלא פיון שנפטר יעקב אבינו התחילה השעבוד מצרים על ישראל (ב"ר צו א), וברש"י כתב גם כן בזה הלשון: לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם, עין שם.

ולכאורה צריך להבין, שהרי אמרו חז"ל (שמו"ר א ז) דכל זמן שהיה אחד מן השכטים קיים לא התחיל בהם השעבוד, והיאך אמרו כאן דעם פטיירתו של יעקב אבינו עליו השלום התחילה שעבוד מצרים על ישראל.

כפטירת יעקב החלו השכטים להבין שהצרה והשעבוד קרובים לכוא על אף שלא החל השעבוד בפעל | משל נפלא מעשיר שהחל לרדת מגדלותו

ונראה בזה על פי מאמר הפתיב ונתקצר נפש העם בדרך (במדבר כא ד), דעל אחת כמה וכמה אנו שנמצאים כבר מאות שנים בגלות המר הזוה, היה צריך שנפשונו נתקצר מעל הגלות.

ולמה הדבר דומה, לעשיר גדול שהתחיל לירד מגדלותו, וראה בעיניו כלות אף שעוד מעט יגיע זמן שיהיה עני מרוד ויצטרך לחזור על הפתחים, והיה מצר ודואג מכף שאף יוכל לסבל התרפה הגדולה הזאת, אמנם כשהגיע כבר למצב בזה בעל פרחו לא היה בלש כבר כלל מלחזור על הפתחים כדי שיוכל להחיות את נפשו.

כן הדבר הזה היה אצל אבותינו, שפשהריחו בישובם שסופם לילך לגלות, היו דואגים ומצרים היאך ישאו חרפתם כאשר יאמרו אליהם הגוים איה אלקיכם, ואף יוכלו לסבל החלול שם שמים הגדול הזה.

אבל אנתנו שנמצאים כבר בגלות המר הזה – שאין לה יום שאין קללתו מרבה משל חברו, והקללה של אתמול נחשבת היום לברכה – ואנו חיים בפחד יום יום מהגזרות הרעות שמתחדשים עלינו, אשר זה אין מניח לנו לעצור ולהתבונן עד כמה קשה ומר הוא מצבנו, בודאי היינו צריכים להיות מצרים ודואגים, אלא לכן אין אנו צועקים מספיק על מר גורלנו משום שאנו במצב בזה כמו בשר המת שאינו מרגיש באזמל, והבן.

ולפי זה יש לבאר, דאמנם כל זמן שאחד מן השכטים היה קיים לא התחיל בהם השעבוד, אבל פיון שמת יעקב ידעו על מה באו למצרים וששם יגלו בניהם אחריהם, היו הם מצרים ודואגים על כך.

וכל זה היה משמת יעקב – שבקש אז לגלות להם הקץ והבינו שנמצאים הם בגלות, אבל כל זמן שהיה אביהם חי לא דאגו כלל,

שאין לזה זה המעט שיש לו גם כן, כדאי את
בגמרא נדרים (ד) ברבי עקיבא דאמר לאנתתיה
חזי לגבא דאפלו תיבנא לא אית ליה.

וזה הוא על ידי שענינים הגשמיים נבדלים
ושפלים בעיניו, דמה הם כל עניני העולם
אשר נדאגו ויחשבו עליהם, כי הכל הכל וריק,
והעקר הוא עבודתו ויראתו: תברך שמו בכל
עת, וכמו שנאמר 'אם תחפשנה ככסף וגו'
(משלי ב ה), ועל ידי זה אינו עוסק בענינים
הגשמיים כל כך כיון שאינם עקר בעיניו, ורק
מה שהוא ההכרח שיעשה איזה פעולה לצורך
הפרנסה, אבל לא בלבד ומחשבתו, דעקר
מגמתו רק על עבודת ה' ותברך שמו.

באור מאמר הגמרא 'המתפלל צריך שיתן עינו
למטה ולבו למעלה' על דרך הג"ל

וזה גם כן פנת הגמרא הנ"ל (יבמות קה):
'המתפלל צריך שיתן עינו למטה ולבו
למעלה', והינו דמי שרוצה להיות דבוק בו
תברך שמו, דמתפלל הוא לשון דבקות, דמשום
כך נקרא 'תפלה' דהוא לשון דבקות, כמו
שנאמר 'נפתולי אלקים נפתלתי' (בראשית ל ח),
'צריך שיתן עינו למטה', הינו בבחינת ענינים
הגשמיים והתאוות כמו שנאמר 'ולא תתורו
אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (במדבר טו ט),
ומבאר בספרי אחרי עיניכם זה זנות, ואחרי
לבבכם זה מינות, ובחינת זנות וכל תאוות
הגשמיות נקראים עין כמו שאיתא (ראה רש"י
שם) עין רואה כו', צריך להסתפל במי שלמטה
ממנו, ויהיה די לו במה שיש לו.

ולבו למעלה הינו בחינת רחמנא לפא בעי,
בחינת עניני הרוחניות יסתפל למעלה
ממנו, במי שהוא עובד השם יותר ממנו, שידע
שאינו יוצא ידי חובתו בעבודתו: תברך שמו,
כמו שאומרים בגשמת 'אלו פינו מלא שיהיה
פנים כו' אין אנו מספיקים להודות לך כו' על
אחת כו'.

כי לא הגיד להם יעקב כלום ממה שעתיד
להיות, ורק משמת יעקב נסתמו עיניהם ולבם
מצרת השעבוד שיבא על בנייהם אחריהם:

ברפת טוב

רבי אריה יהודה מאו"דוב זיע"א

בענינים הרוחניים על האדם להביט לעבר
אלו שלמעלה ממדרגתו

הנה כתיב 'בשמים ממעל ועל הארץ מתחת',
ופרשו בספרי היראים דהכונה, דבענינים
הרוחניים דנקרא בחינת שמים, צריך כל אדם
להביט למעלה ממדרגתו, הינו שיראה דיש
הרבה עובדי השם יותר ממנו, וכמו שאומרים
בשיר היחוד 'הן בכל אלה אין די לקדם לאל
הכבוד'.

חסידים הראשונים היו מוסיפים בכל יום
בעבודת הבורא | מדרגת ההוספה בעבודת
הבורא של היהודי הקדוש זיע"א

וכמו שכתב בחובת הלבבות דחסידים
הראשונים היו מוסיפים בכל יום
בעבודת ה' מחמת שהיו מכירים בכל יום
תוספת הפרתו ויגדלתו: תברך שמו, וממילא
עבדו אותו יותר, והיו בושים ונקלמים שלא
עבדו אותו תמול כל כך, כמו שנודע להם
עתה.

וכמו שאומרים בשם הרב הגאון הקדוש
היהודי ז"ל שעבודת כל יום היה אצלו
כל כך עד שנדמה לו העבודת של תמול כנגד
היום, כמו עפ"ם נגד יהודי, כי הוסיף כל
כך בעבודת השם: תברך בכל יום ויום יותר.

הענינים הגשמיים צריכים להיות מכזים בעיני
האדם ועליו להביט על המצויים במדרגה
למטה ממנו

אבל בענינים הגשמיים והארציות אדרבה
צריכים להסתפל במי שלמטה ממנו,

כאשר נפטר יעקב אבינו נסתמו עינים ולבם – והינו שהחלו לתת לב לעסק בעניני גשמיות

וזה פנת המדרש, דכל זמן שיעקב אבינו היה קים העקר אצלו היה עניני הרוחניות וכל מחשבתו היה רק איך לעבודו יתברך שמו, וכן כל בניו וצאצאיו הנלוים אליו, כמו שמצינו בזה הקדוש דאמר כל זמן שרשב"י קים פתיעין פתיחין לכל עובר.

אך כאשר נפטר יעקב אבינו, הבחינת עין ולב – מה שצריך בזה לראות למטה ובזה למעלה – נסתם מהם, מחמת השעבוד שהתחילו לשעבדם, ונדמה להם דצריך לעסק ולעבד רק בענינים הגשמיים, ובלא זה לא יהיה להם די, ועל ידי זה נחשבו להם כל הענינים הגשמיים והתאוות, והיצר הרע סימא את עיניהם ולבם בזה שלא יוכלו לראות את הדבר הזה על אמתו, ולהבין באמת שאינו כן:

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א
 ככל הצרות והסתרות צריך להיות ישוב הדעת להתקרב להשם יתברך על ידי הצרה
ויחי יעקב בארץ מצרים וגו'. וברש"י למה פרשה זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד וכו', דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו.

הלא איתא שכל זמן שאחד מן השבטים קים לא היה שעבוד. אולם הדעת היתה בגלות, השלשה אבות הם חקמה בינה ודעת, ויעקב הוא הדעת והוא עיניהם ולבם של ישראל, איתא (במד"ר י א) דעת זה המפיר את בוראו, ועקר הגלות הוא כשהפרשה סתומה ואין רוח להתבונן, וכענין שפתוב יאנכי הסתר אסתיר פני' (דברים לא יח).

בקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו – הינו שפשיודעים שהכל בהשגחת השם יתברך אין זה גלות. איתא במדרש (ב"ר צח ב) מלמד שבא לגלות להם את הקץ ונתפסה ממנו, משל לאוהבו של מלך וכו' אמר להם בואו ואגלה לכם מסטורין של מלך וכו', הינו שגורא את המלך בכל הסתרות וזהו המסטורין. ויש עוד משל שבקש לומר להם היכן הוא דייתיקי שלקח, הפנה לכת התורה שנמצא גם בפרשה סתומה והינו דייתיקי שהתורה היא שטר חרות.

איתא בשפת אמת בשם אבי אדוני זקני וז"ל, ויחי יעקב בארץ מצרים' – שעל ידי כח האמת בדיכתיב 'תתן אמת ליעקב' (מכה ז ט) יכולים לעורר חיות בכל מקום, איתא שאומרים אמת ואמונה ערבית דכתיב ואמונתך בלילות' (תהלים צב ג), וזהו הוא כחו של יעקב, למה כתיב 'לילות' בלשון רבים והלא ברישא דקרא כתיב 'להגיד בבקר חסדך' בלשון יחיד, אולם הפנה לרבות כל הסתרות כענין שפתוב 'רעות רבות וצרות' (דברים לא יז).

כתיב 'מה המכות האלה וגו' אשר הפיתי בית מאהב' (זכריה יג ח), ואיתא במדרש מכות האלה גרמו לי להאהב לאבי שבשמים, בכל צרה שלא תבוא צריך להיות לאדם ישוב הדעת שיתקרב על ידי זה להקדוש ברוך הוא, וזהו ענין הרוח שנתן להתבונן בין פרשה לפרשה:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
 אריכות הגלות הוא מחמת העונות, ועל ידי התשובה ננאל מיד
חכילי עינים מיין ולכן שנים מחלב (מט יב). הפנה בזה, דבא להוכיח את ישראל, דמי מאריך הגלות, הם עונותיהם, שאינם

אָת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַף זְכוּת עַל כָּל הַיְסוּרִים שְׁשׁוּלַח עַל הָאָדָם, וְזוֹ סִגְלָה שְׁבִאָמֶת יִהְיֶה כֵן לְזְכוּת לְטוֹכָתוֹ וְיִמְתְּקוּ הַדְּיָנִים. וְכֵן אָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זי"ע, וְכִמּוֹ שְׁאָמְרוּ חַו"ל אֶצֶל נַחוּם אִישׁ גַּמְזוּ.

וְכֵן מְצִינּוּ שְׂיוֹסָף אָמַר לְאֶחָיו וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֲלֵקִים חֲשַׁבְהָ לְטֵבָה וְגו', אֲבָל אֶצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם פָּתַב רַש"י (בראשית לו ב) קָפֵץ עָלָיו רוּגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף, הִינּוּ שְׂיַעֲקֹב חָשַׁב מַעֲשֵׂה יוֹסֵף לְרָגְזוֹ וְלֹא לְרַחֲמִים, לְכֵן עָלָה לוֹ הַדְּבָר בַּצַּעַר גְּדוֹל:

שמירת הברית

מִגֵּן אֲבֵרָהִם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

על ידי שמירת הברית זוכה לתקן כל מדותיו | על ידי שמירת הלשון ותורה ותפלה זוכים לשמירת הברית

נודע שְׁמִדְתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק הִיא מִדַּת יִסוּד אוֹת בְּרִית קְדוֹשׁ, וּמִדָּה זוֹ נִקְרָאת בְּשֵׁם כַּל, בְּסוּד הַכְּתוּב 'כִּי כַל בְּשֵׁמִים וּבְאֶרֶץ' (דה"א כט יא) עַל שֵׁם שְׁפוּלְלַת כָּל הַמַּדּוֹת, וְעַבּוּר זֶה נִקְרָאת בְּשֵׁם יִסוּד שֶׁהִיא הַיִּסוּד מִכָּל הַמַּדּוֹת, שְׁעַל הַיִּסוּד עוֹמֵד כָּל הַבְּנֵי, כִּי בְּשֵׁם יִסוּד רְעוּעֵ זֶהוּ הַגּוֹרֵם הַרִיסַת כָּל הַבְּנֵי, וְכִמּוֹ כֵן בְּדַרְכֵי עֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ זֶהוּ הַיִּסוּד הַמְיֻסָּד שְׂיִתְקַן הָאָדָם תְּקוּן הַבְּרִית וְיִהְיֶה שׁוֹמֵר בְּרִיתוֹ שְׁעַל יְדֵי זֶה לַחֲזוֹ יִפָּה לְתַקֵּן כָּל הַמַּדּוֹת.

וְזֶה שְׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְיוֹסֵף הַצַּדִּיק וְאֵי נִתְתִּי לְךָ שְׂכ"ם (מח כב) נוֹטְרִיקוֹן ש"ם כ"ל, הִיא מִדַּת הַיִּסוּד הַפוּלְלַת כָּל הַשְּׁמוֹת וְכַל הַסְּפִירוֹת וְכַל הַמַּדּוֹת, וְזֶה מְרַמֵּז בְּשֵׁם שְׁבַגְיִמְטְרֵא ש"ס, נוֹטְרִיקוֹן ש"ש שֶׁשֶׁה ס' דָּרִים שֶׁהֵם בְּסוּד הַשְּׁשָׁה מַדּוֹת שְׂיִסוּד כּוֹלָל בְּלָם.

רוֹצִים לְשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה, שֶׁהִיָּה לָהֶם לְדַעַת דְּסַפַּת אַרְיִכוֹת הַגְּלוּת הֵם הַעֲזוּנוֹת, דְּמֵאֲחַר שֶׁהֵם בַּצַּעַר הַגְּלוּת בֵּין הַגּוֹיִם, זֶה רוּדָה וְזֶה מְרַדָּה וְזֶה עוֹשֶׂה בַּעֲבַרַת יְדוּן, הִיָּה לָהֶם לְהַתְּבוּנָן וְלֹא יוֹסִיפוּ לְחַטָּא, כְּדֵי שְׂיָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּגְאֵלֵם מִיָּד.

אֲבָל בַּעֲזוּנוֹתֵינוּ הַרְבִּים מֵאֲחַר שֶׁהֵם בַּצַּרַת הַגְּלוּת וְאֶפְלוּ הִכִּי מַחֲזִיקִים בְּרַשְׁעֵם, כִּי מוֹסִיפִים חֲרוֹן אַף לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ וּמֵאֲרִיף הַגְּלוּת, שְׂאֵם עָשׂוּ תִשְׁבּוּבָה בְּלִבְ נִשְׁבָּר, מִיָּד הִיוּ נִגְאֵלִים בְּלִי שׁוּם עֲפָכָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (מלאכי ג ט) 'שׁוּבוּ אֵלַי וְאֲשׁוּבָה אֲלֵיכֶם', דִּהְיִנוּ דְכַשְׁתְּשׁוּבוּ אֵלַי מִיָּד גַּם אֲנִי אֲשׁוּבָה אֲלֵיכֶם בְּלִי שׁוּם עֲפָכָה.

וְזֶהוּ שְׁאָמַר חַכְלִילֵי עֵינַיִם מִיָּו, דִּהְיִנוּ אֶפְלוּ אַתֶּם רוֹאִים שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֵא דִין עֲלֵיכֶם עַד שְׂעִינֵי אֲדָמִים בַּחֲרוֹן אַף עֲלֵיכֶם, מִכָּל מְקוֹם אִם תְּשׁוּבוּ בְּלִבְ נִשְׁבָּר וּתְלַבְּנוּ עֲצָמְכֶם וּתְתַפְּלוּ לְפָנָיו וּתְבַקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ מַחִילָה וּסְלִיחָה, מִיָּד הַעֲיִנִים שְׁלוֹ יִתְבַּרַךְ שֶׁהִי אֲדָמִים כִּי מִצַּד הַדִּין, מִיָּד יַחֲזִרוּ וַפִּים וּלְבָבִים יוֹתֵר מִן הַחֵלֶב מִצַּד הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים, שְׂיִתְמַלֵּא עֲלֵיכֶם רַחֲמִים וַיִּגְאֵל אֶתְכֶם מִיָּד. וְזֶהוּ שְׁאָמַר וּלְכֵן שְׁנַיִם מַחֲלָב, דִּהְיִנוּ לַבּוֹן וְטַהֲרַת לְבַבְכֶם וַפִּיכֶם, זֶה גּוֹרֵם שְׂעִינֵי יִתְבַּרַךְ יַחֲזִרוּ וַפִּים יוֹתֵר מַחֲלָב, וַיִּתְמַלֵּא עֲלֵיכֶם חֶסֶד וְרַחֲמִים:

ילקוט מאורי אור

רבי דוד אהרן מאזריק

כפי שזוכרים שכל היסורים הם נחמי השם כד נמתקים הדינים

וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֲלֵקִים חֲשַׁבְהָ לְטֵבָה וְגו' (נ כ). אִיתָא וְהוּי דֵּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת (אבות פ"א מ"ו), כָּל שְׁכָן שְׂצָרִיף לְדוּן

וזהו הסיוס וימת יוסף וגו' ויישם בארון במצרים דייקא שהיא ערות הארץ מעלי זנות כמו שנאמר 'וורמת סוסים ורמתם' (יחזקאל כג ט), ועל כן מוצא הסוסים ממצרים כי הסוס אוהב הזנות (כמו שאיתא פסחים קיג:), ודייקא על ידי זה הושם ארונו במצרים, כמו שאיתא (שהש"ר פרשה ד יב) יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו כל הזכרים בזכותו.

ואמר (מד"ת בשלח) דארונו של יוסף היה מהלך במדבר עם ארון חי העולמים, כי יש להם שיכות זה לזה, קים זה מה שכתוב בזה, ואמר (ב"ר פו ח) בזכות עצמותיו של יוסף נקרע הים לישראל הדא הוא דכתיב (תהלים קיד ג) 'הים ראה וינס' - בזכות וינס החוצה' (בראשית לט יב).

והנה כתיב 'שבת בשבתו' (במדבר כח ט), שכל שבת יש לה קדשה מיוחדת, והיא קדשת הפרשה שקורין בה, ובשבת זה קראו במנחה בפרשת שמות שהוא התחלת התקון לקדשת הברית שהוא שלמות קדשת ישראל.

והגמר מהתקון בפרשת משפטים שהוא סוף שובבי"ם בפרשת כי תקנה עבד עברי כידוע מהאריז"ל. כי עקר עבדות מצרים היה לתקן פגם הברית ועל ידי זה זכו למתן תורה. וכתוב 'כי לי בני ישראל עבדים וגו'' (ויקרא כה נה), ובפרשת כי תקנה וגו' (שמות כא ב), הגם שאמרו (קידושין כב:) און ששמעה וכו' כי לי בני ישראל וכו' עם כל זה זכה על כל פנים להיות עבד עברי, והוא גם כן מבחינת התקון הנזכר:

וזה אחד על אחיך, הם הי"ב שבטי יה שהם בסוד י"ב צרופי הנז"ה ברוב הוא, ובחינת סוד היא מדה המיוחדת המיוחדת כל השמות וכל הי"ב צרופים וכל המדות.

אשר 'לקחתי' הוא לקח 'תי', כמנן 'קדוש', שהוא קדשת הברית, ולקחת קדשה זו היא מיד האמרי, שהוא לשון אמירה ודבור, דנודע שברית הלשון מכון נגד ברית המעור, ועל ידי שהאדם נזהר בשמירת הדבור ומדבר דבורי תורה ותפלה באמת לפני השם ותברך יש בכחו לקח ולהמשיך לו קדשת שמירת הברית.

וזה בחרכי ובקשתי ותרגם אונקלוס בצלותי ובכעוטי, שהם דבורי תורה ותפלה, ועל ידי שמירת הברית מברין הניצוצות הקדושים מן השכינה ומקרבין קץ הגאלה ונעשה פקידה לטב על כל ישראל, וזה מרמז 'בחרב' קשת' באתב"ש בגימטריא כמנן 'פקד' עם האותיות, ונזקה לגאלה שלמה במהרה בלמינו אמן:

פרי צדיק

נבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

כשכת זו שקוראים על פטירת יוסף הצדיק ובמנחה מתחילים פרשת שמות מתעורר תקון קדשת הברית

סיום הספר ויישם בארון במצרים (נ כו), כי בספר בראשית נזכר ענין בנין קדשת ישראל, ונשלם בפרשה זו על ידי תולדות הי"ב שבטים, והעקר על ידי יוסף פשנשלם בבחינת קדשת הברית, וזה היה דייקא בשעת מותו, כי כל זמן שהאדם חי אין לו עוד ברור שיהיה נשלם בענין שבא לעולם, רק דייקא בשעת מותו נשלם בחינתו.

פרשת ויחי

מאמר המגיד ממעזריטש זיע"א

ויבן זה על פי מה ששמעתי שאמר המגיד הקדוש הרבי רבי בער וצ"ל, שאפלו חס ושלום אם הייתה מזדמנת לפניו עברה גדולה לא היה נגרע מעבודתו דבר, כי איננו עובד עבור עצמו, רק להשם יתברך, ואחת היא לו אם יירש גן עדן או גיהנם, עבודת השם יתברך אינה תלויה בזה.

באור הדבר על פי משל

והסברתי על פי משל, לעבד שהוא משעבד לעשות עבודת רבו, וחסא לרבו עד שחושב לקבל ענש מרבו, האם בשביל זה נפטר מעבודת רבו, אדרבה אז צריך לדקדק יותר בעבודתו, שבאשר איננו כל כך נרצה, קלוקל קטן לגדול יחשב. ובאמת שזוהי תכלית הקדשה, שאפלו במה שהוא מתקדש בעבודתו להשם יתברך איננו זוכר את עצמו כלל והוא נבדל מכל עניני עצמו אפלו מהיות קדוש.

באור הכתוב 'והקדישו את קדוש יעקב' | בשבת זוכים למדרגה הג'ל

וזהו 'והקדישו את קדוש יעקב' (ישעיה כט כג), שיעקב היה תכלית הקדוש שהוא נבדל, על פן מיחד השם יתברך קדשתו עליו. ויש לומר שבשבת יש הארה מענין זה לכל איש ישאל כל אחד לפי ערכו, ועל פן נקרא עתיקא קדישא, כי עתיקא מלשון 'ועתק משם' (בראשית יב ח), הינו שנעתק אפלו מקדשה, והיא קדשה על קדשה, ודו"ק:

ויחי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה (מז כח)

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

כל ימי חיי יעקב עם כל התחלפות מהמורותיהם היו מקשרים בקדשה באותה מדה ולא חדל לרגע מעבודתו הקדושה

ויחי ימי יעקב שני חייו וגו'. יש לדקדק שהיה צריך לכתב ויהיו. ונראה שבא לרמז שהיו כל ימיו בחד קטירא, כמו שאמר רשב"י בזהר הקדוש (ח"א רפח). כל יומיו דאתקטרינא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרינא ביה בקדשא ברין הוא.

והינו דאף שמשנות היו תולדות ימיו, כמו שאמר (דאה ב"ר פד ג) 'לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז' (איוב ג כו), והיה סבור שירש חס ושלום גיהנם, ואמר 'נסתרה דרכי מה' (ישעיה מ כז), הינו שחשב שגורם חטאו עד שהשם יתברך הסתיר פניו ממנו והוא מעתד להיות מטרה לחצי הזמן, ולעמית זה אחר כך במצרים שהיה ברום המעלה וההצלחה, מכל מקום לענין עבודת השם יתברך היה כל הזמן בהשואה אחת לטובה וכלאו היה הכל יום אחד, על פן נאמר 'ויחי' לשון חיד.

וכעין שאמרו ו"ל (סוכה מה:) פיון דלא מיפסקי לילות מימים כחד יומא אריכתא דמיא, ובענינו 'לילות' הם זמן החושך והצרות שההצלחה פנתה ערף, 'לא איפסקי מימים' הינו שלא הפסיק מעבודתו אף בימי החושך והצרות האלה, אם פן הכל כחד יומא אריכתא.

ועל פן יעקב דיקא זכה לפעל אצל ה' תברך שיהיה האדם חולה קדם מותו כדי שיצוה את בניו ושמרו דרך ה', שזהו בחינת הארת בן ותלמיד, פי יעקב היתה מטתו שלמה שלא הנה בה שום פסול, רק זכה לבנים כולם צדיקים שיקבלו ממנו דעתו והורישו דעתם לדורות לדעת את ה' שזהו בחינת הארת בן ותלמיד, פי התלמיד כלול בבן וכו'.

ועל פן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת, פי מאחר שזכה למשה שלמה, הינו בניו צדיקים שקבלו ממנו דעתו לדורות לדעת את ה' מדור לדור לעולם ועד הרי הוא חי ונקים לעד ולעולמי עולמים כנ"ל, שזהו בחינת דוד מלך ישראל חי ונקים (ראשית הגז ה"ג אות יא):

ואני בכאי מפדן מתה עלי רחל גו' בדרך גו' ואקברה שם בדרך גו' (אין אשה מתה אלא לבעלה שנאמר ואני בכאי מפדן מתה עלי רחל, סנהדרין כ"ב) (מח ז)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א הקשר בין התנצלות יעקב על שקבר את רחל בדרך כדי שתהא לעזרה לבניו, והדגשת היותה עקרת הבית

איתא בגמרא (סנהדרין כ"ב): על פסוק זה, שאין אשה מתה אלא לבעלה, ומבאר בחדושי אגדות מהרש"א, שפאמר זה בא בהמשך למה שכתוב בסגיא שם לפני זה אודות אשתו ראשונה (אשת געורים), פי זה שאמר יעקב מתה עלי רחל, אף שהיו לו נשים אחרות, הינו מפני שלא מצא קורת רוח רק בה שהיא אשתו ראשונה ועקרת הבית.

ויחי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה (מח א)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

בעת חליים מאירים הצדיקים הדעת בתלמידיהם

הנה אביך חולה זה בחינת בקור חולים. פי עד יעקב לא הנה חלשה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא פז): פי באמת הוא טובה גדולה מה שאדם חולה קדם מותו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם, פי אם לאו לא יתן אל לבו לצוות לביתו. נמצא שהחולאת קדם מותו הוא טובה גדולה כדי שיצוה אל ביתו.

ועקר הצוואה הוא שיצוה את בניו ואת ביתו אחריו שישמרו דרך ה', כמו שעשו כל הצדיקים שהוכיחו את ישראל סמוך למיתתם. נמצא שהצוואה הוא בחינת הארת בן ותלמיד, שמאירין בהם הדעת שידעו את ה' וישמרו עצמם מעברות חס ושלום וילכו בדרך ה', שזהו עקר הארת בן ותלמיד.

וזו ממשיכין ביותר בעת חלים של הצדיקים אמתיים, כי אז הם עוסקים ביותר בזה כדי שישאר דעתם אחריהם לעולם ועד. וכמו שמצינו בכמה צדיקים שהיו מגלין דברים עליונים ודעת גדול מאד בעת חלים סמוך למיתתם. כמו רבי אליעזר הגדול לרבי עקיבא שאולף שלש מאות הלכות בבהרת עזה וכו' (סנהדרין סח). ורבנו הקדוש ורבי שמעון בר יוחאי וכיוצא בזה הרבה.

כי אז השכינה שונה עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת יב): שכינה למעלה מראשותיו של חולה, פי בעת חליו נתוסף לו אור גדול על ידי רוח דלעלא שמתחיל לירד למטה כדי שיסתלק הגפש על ידי זה, כמבאר במאמר ויחי נא פי שנים ברוחך וכו'.

הטעם שיחוס תלוי באם ואלו דרגת הקדשה
תלויה באב

ובזה מבאר טעם החלוק בענין היחוס, שעצם
יכללויות שם ישראל תלוי דוקא בהאם,
שהנולד לאם ישראלית הוי ישראל (גם כשהאב
אינו יהודי), אבל הפרטים, החלוקים בכני ישראל
גופא – כהן לוי ישראל – תלויים במשפחת האב:

להיות יהודי – תלוי בזה שהוא חלק אלקה
ממעל ממש, למעלה מהתחלקות
לפרטים; ואלו החלוקים דכהן לוי ישראל, שהן
דרגות שונות בגלוי הקדשה, הרי זה תלוי בהאישי
שעבודת השם שלו היא בעניני קדשה גלויה.

באור דברי יעקב ליוסף על פי הנ"ל

וזוהי פגנת יעקב באמרו ליוסף יאך על פי
שיאני מטריח עליך להוליכני להקבר
בארץ פנען ולא כף עשיתי לאמך כו' – שזהו
החלוק בין יעקב לרחל: מצד ענינו ועבודתו
של יעקב צריך הוא להיות קבור במערת
המכפלה, ביחד עם שאר האבות – במצב
ומקום של קדשה גלויה.

ומעלתה המיוחדת של רחל – עקרו של
בית', 'עקרת הבית' – שהיא מותרת
על שלמות ומעלת עצמה להיות קבורה במערת
המכפלה, כדי 'שתהא לעזרה לבני', ובזה גופא
– בני שיהיו לאחרי פמה וכמה דורות, ובנים
שיהיו במעמד ומצב בלתי רצוי, עד כדי כף
שיתחבבו גלות; ובשביל אותם הבנים שחטאו
וגלו – מותרת רחל אמנו על זכות קבורה
במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך
מאות ואלפי שנים, כדי שעל ידי זה תוכל
להיות 'לעזרה לבני'.

הטעם שהבטחת ישובו בנים לגבולם נאמרה
דוקא לרחל

וזוהי הטעם שהיא הביאה את ההבטחה
דישובו בנים לגבולם (ירמיה לא טו) –

התכונה העקרית שישנה בכל אשה כשרה
בישראל – ותור על מעלת עצמה למען בניה

יש לומר, ששני הענינים שבכתוב זה, א,
התנצלותו של יעקב על שקבר את רחל
בדרך, כדי 'שתהא לעזרה לבני', ב, הדיוק
מנה עלי רחל, המדגיש שהיא היתה 'עקרת
הבית' – שכים זה לזה.

כי תכונה זו שמצינו ברחל – הותר על מעלת
עצמה (להיות קבורה עם יעקב אבינו
במערת המכפלה) כדי 'שתהא לעזרה לבני' –
היא היא התכונה העקרית שישנה בכל אשה
כשרה בישראל, שתפקידה להיות 'עקרת הבית'.

עבודת ה' של הגברים גלויה ואלו של הנשים
מבטנת

באור הענין: אף שהכל 'אני נבראתי לשמש
את קוני' (קירושין פב.) חל על אנשים
ונשים בשוה, מפל מקום קים הבל בין האיש
והאשה, שעקר ענין של עבודת השם של
האיש הוא – עסק התורה והתפלה וקיום כל
המצוות, ובזה נכללה – בין שצריך לעסק
בדרך ארץ ועסק הפרנסה – גם עבודתו 'בכל
דרכיך דעה' (משלי ג ו) וכל מעשיו יהיו לשם
שמים' (אבות פ"ב מ"ב).

מה שאין כן בנוגע לנשים – פטורות ממצוות
עשה שהזמן גרמא (וכן פטורות מתלמוד
תורה), בין שצריכות להיות עסוקות בצרכי
הבית (כמבאר בראשונים שמשמעם זה אשה
פטורה ממצוות עשה שהזמן גרמא – לפי
שצרכי הבית עליה).

ואולי יש לומר שבה נקרת מעלת הנשים:
באנשים, עקר ענין עבודת ה' שלהם
הוא באפן גלוי, ולכן עבודה זו יכולה לגרם
לרגש של שביעת רצון ('שמח בחלקו') ומנה
– לרגש של ישות (על כל פנים בדיקות
בדיקות); מה שאין כן בנשים.

כב ח), פּמבאַר שם בְּרִשׁ"י (שם ד"ה הודאת) וּשְׁאָר ראשונים. וְזֶה שְׁאָמַר יוֹסֵף אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים 'בְּנֵה', רָמַז לוֹ שֶׁהַקְּדוּשָׁיִן הָיוּ מְטַעַם הוֹדָאת בַּעַל דִּין.

ואחר שֶׁהִתְפַּלל תְּפִלַּת מִנְחָה מְעַטֵּף בְּטִלַּת וּמִקְתָּר בְּהַפְלִין בְּדַרְכּוֹ בְּקִדְשׁ, פִּתַּח פֶּה קָדְשׁוֹ וְאָמַר, הַבְּחִירֵל מְרוֹדְנִיק אָמַר לִי הַיּוֹם וְכוּ', וְחִזַּר בְּפִנֵי הַקֹּהֵל עַל הַדְּבָרִים שְׁאִמְרָתִי לוֹ, וְאָנִי עֲמַדְתִּי מִן הַצַּד מִבְּיַשׁ וּמִשְׁתּוֹמֵם, שְׁגָדוֹל וְקָדוֹשׁ מְפָרְסֵם כְּמוֹתוֹ שֶׁכָּל הָאֶרֶץ רָעָה מְגִדְלָתוֹ, דּוֹרֵשׁ לְרַבִּים דְּבָרֵי תוֹרָה בְּשֵׁם בַּחֲזוֹר צָעִיר לְיָמִים (מכתב ר:)

ועיני ישראל ככרו מזקן לא יכלו לראות ויגש אתם אליו וישק להם (מח ט)

ישונוות אברהם

רבי אברהם יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל מִבְּיֵאלֶא-לוֹבְלִין זִיע"א מַעֲנֵה הַרְה"ק מְנַעֲשְׁכֵיו זִיע"א מְדוּעַ מְקַרֵּב בַּעַל עֲבָרָה

יש לְבָאָר עַל פִּי מַעֲשֵׂה שֶׁהִיָּה אֶצֶל הַרֵב הַקְּדוֹשׁ מְנַעֲשְׁכֵיו שֶׁקָּרַב בַּעַל עֲבָרָה, כְּשֶׁשָּׂאֵלוֹהוּ מְדוּעַ מְקַרְבוֹ, הַשִּׁיב: שֶׁהֵנוּ יוֹדְעֵ כֹּל מַה שֶׁעֲשֵׂה וְחֶטָּא מִיּוֹם הַיְלָדוּ, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִי אֵינּוּ רוֹאֶה עֲלֵיו רָעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא הִבִּיט אֵן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עִמָּל בְּיִשְׂרָאֵל' (במדבר כג כא), אִם כֵּן מִי שֵׁיֵשׁ לוֹ אֲהַבֵּת ה' וְדְבוּק בּוֹ גַם כֵּן אֵינּוּ רוֹאֶה עֲלֵיו רַע.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל הֵם צְדִיקֵי הַדּוֹר, כְּמוֹ עֵינֵי הַעֲדָה' (שם טו כד), כְּבָרוּ מְזֻקָן רָצָה לוֹמַר מֵרֵב חֲכָמָה, כִּי זָקֵן נוֹטְרִיקוֹן זֶה קָנָה חֲכָמָה (ראה קידושין לב:), לֹא יָכְלוּ לְרֹאוֹת שׁוֹם רַע בְּיִשְׂרָאֵל אֲפִלוּ בְּפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל - וְכֵמוּ שֶׁכַּתֵּב רִשׁ"י שְׁבָרְכֵם אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ רְאוּיִם לְבָרְכָה.

דְּהֵיוֹת שֶׁהִיא וְתָרָה עַל מַעֲלַת עֲצָמָה, בְּשִׁבִיל בְּנִים אֵלוֹ, מִצַּד הַקָּשֶׁר הַעֲצָמִי שֶׁבִּינָה וּבִינָם (בְּכָל מַצֵּב שִׁיְהִיוּ), הָרִי זֶה מְמַשִּׁיף מִלְמַעְלָה מִדָּה פְּנֵי מִדָּה, שְׁלֵמּוֹת מַצְבֵּם הַגְּלוּי שֶׁל הַבְּנִים (שְׁנִתְחַיְבוּ גְלוֹת), הַבְּטִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁבוּ בְּנִים לְגְבוּלָם, שֶׁלְהִיוֹתָם בְּנִים הָרִי וְדַאי שִׁישׁוּבוּ לְגְבוּלָם, בְּגִלְגָּלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה, בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ מִמֶּשׁ (חלק ל עמוד 239):

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה (מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה, רש"י), ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה (הראא לו שטר ארוסין ושטר כתבה, ובקש יוסף תממים על הכרז ונחה עליו רוח הקדש, רש"י) (מח ח-ט)

שפע חיים מכתבי תורה

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

יוסף רמז ליעקב אבינו שקדושו היו כשרים אף ללא עדים מחמת הודאת בעל דין

פעם כְּשֶׁזָכִיתִי לְהֵיוֹת בְּהִיכַל קָדְשׁוֹ [שֶׁל הַרֵב הַקְּדוֹשׁ מְאוֹסְטְרוּבָצָה זִיע"א], הַצַּעֲתִי לְפָנָי כְּבוֹד קִדְשׁוֹ מַה שֶׁתְּדַשְׁתִּי בְּבִאּוֹר הַכְּתוּב בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזֶה, וּפְרַשׁ רִשׁ"י הָרָאָה לוֹ שֶׁטֶר אֲרוֹסִין וּשְׁטֶר כְּתָבָה.

דהנה יַעֲקֹב אָמַר 'מִי אֵלֶּה' - מִהֵיכָן יֵצְאוּ אֵלוֹ שְׁאִינָן רְאוּיִין לְבָרְכָה, שֶׁלְפִי דַעַתּוֹ נוֹלְדוּ בְּלִי קְדוּשִׁין מִכִּיּוֹן שְׁלֹא הָיוּ שָׁם בְּמִצְרַיִם יִשְׂרָאֵלִים כְּשֶׁרִים לַעֲדוּת. אֵף מִבְּאָר בְּשׁ"ס (קידושין סה:): דָּהָא דְלֹא מְהַי הוֹדָאת בַּעַל דִּין בְּקְדוּשִׁין מְשׁוּם דְּקָא חֲטִיב לְאַחְרֵינֵי עֵינֵן שָׁם, וְתַרְצָתִי עַל פִּי זֶה, דְּבִאֶרְצֵן מִצְרַיִם שְׁלֹא הָיוּ שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זוֹלָתוֹ, לֹא הָיָה חֵב לְאַחְרֵינֵי, וְשִׁפּוּר מְהַי הוֹדָאת בַּעַל דִּין (וראה עוד שו"ת דברי יציב חלק י"ד סימן נא אות ב).

והנה הֵן דְּהוֹדָאת בַּעַל דִּין כְּמִאָּה עֲדִים אֲתִינָן עֲלֶיהָ מְקַרָּא ד'כִּי הוּא זֶה' (שמות

כאור 'ה' דעי לא אַחסר' על דרך הנ"ל
וזאת היתה תפלת דוד המלך עליו השלום
 'ה' רעי לא אַחסר' (תהלים כג א), ה'נינו
 שלא אַחסיר השגחת השם יתברך עלי ורק
 שיהיה רעה אותי תמיד וגם אני אפיר תמיד
 שהשם יתברך הוא רעי, כי השם יתברך בטובו
 מנהיג כל דבר אף שהאדם מחזיר פניו ואינו
 רוצה לצפות ולהתפלל, ובעת שהאדם תפלל
 תפלה שלמה אז תכף יענה, ויראה כי השם
 יתברך הוא הרעה, וזה פרוש 'לא אַחסר' ה'נינו
 שלא אַחזיר פני ממנו:

המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים
 וגו' (מח טז)

אמרי נעם

רבי מאיר מדי' יקוב זיע"א

הצדיק בוש להתפלל על עצמו ומתפלל רק
 על אחרים מפני שלדעתו הם טובים ממנו,
 והשם יתברך מושיע קדם את הצדיק

יש לבאר על דרך הפתוב רצון וראוי יעשה
 ואת שוועתם ישמע ויושיעם' (תהלים קמה
 ט), דקשה לכאורה כיון שהקדוש ברוך הוא
 ממלא הרצון שבלבם אם כן אין צורך שישועו
 אחר כך.

ונראה על דרך אגמם ז"ל (ב"ק צב.) כל
 המתפלל בעד חברו והוא צריך
 לאותו דבר הוא נענה תחלה, כי הצדיק מגדל
 ענותנותו ומפיר שפל ערכו אשר הוא בעיני
 עצמו גרוע מפחות שבפחותים, מפני זה בש
 מאד לגשת להתפלל עבור עצמו, כי נתאמת
 אצלו אשר על פי מעשיו אין ראוי להישועה
 רק השם יתברך מגדל רחמיו כל מה שהוא
 עושה עמו הוא רק מאוצר מתנת חנם.

ועל כן לא יערב לבו להתפלל על עצמו,
 רק על אחרים אשר בדעתו שהם טובים

פרוש שיהיו זמנים שבני ישראל לא יהיו
 ראויים - כי מצד אהבת ישראל צריך לראות
 במעלותיהם הטובות שהם מלאים מצות כרמון.
ולא די בזה, אלא גם ויגש אתם אליו שמקרבם
 אותם אליו יתברך ומחזירם למוטב,
 ובמה: וישק להם, מלשון 'על פיך ישק כל
 עמי' (בראשית מא מ), שמשפיע להם פרנסה ודי
 מחסורם אשר יחסר להם:

ויאמר האלקים אשר התהלכו אבתי לפני וגו'
האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הנה (מח

טו)

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאי' ביצה זיע"א

ככל עת יש לזכר שהשם יתברך מנהיג את
 האדם ככל פרט ופרט ולהתפלל על כל דבר

ויאמר אלקים אשר התהלכו אבותי לפני
 האלקים הרעה אתי מעודי. ה'נינו שיעקב
 אבינו היה מקטין עצמו נגד אבותיו אברהם
 ויצחק, ואמר כי להם היה חכמה ובינה גדולה
 מאד עד כי הרחיבו את רצון השם יתברך
 מעצמם, ואף אם פתח להם השם יתברך פתח
 קטן, היו מרחיבים ומתפשטים אותו בחכמתם
 כדי לעשות רצון בוראם והבינו אף בדרך
 שלא האיר להם השם יתברך מפרש, וזה פרוש
 אשר התהלכו ה'נינו שהיו הולכים בכלחם.

אבל אני, האלקים הרעה אתי מעודי עד היום
 הנה, ה'נינו בכל פרט מעשה שאני עושה,
 אני צריך שהשם יתברך יאיר עיני אף הוא
 רצונו יתברך, ואף בזה המעשה שראיתי אף
 הוא רצונו, אם רצונו לשנותה, מכל מקום
 צריך אני לראות גם בפעם השנית אף הוא
 רצונו יתברך. ובאמת בזה הענין היה יעקב
 הגדול שבאבות כי זאת היא מדרגה גדולה
 שהשם יתברך מנהיג את האדם תמיד.

'ביום ההוא לאמר' - שלא יתביש ביום הדין | 'לאמר' - כח לשנות גזר דין

עוד ביום ההוא לאמר. 'ביום ההוא' הוא יום הדין שיוכל לאמר ולא יתבלישו מיום הדין. עוד לאמר שיהיה להם הפחם ותגזור אומר ויקם לה' (איוב כב כח).

'לאמר' - לבוש הנעשה מהמצוות כאשר נעשים בשמחה

עוד לאמר לשון לבוש, כמו שנאמר 'בצע אמתות' (איכה ב יז) ומתרגם האונקלוס 'בנע פרפיא דיליה'. הינו שיהיו יכולים לבוא בלבושיהון, פי מכל מצוה נעשה לבוש על נשמתו.

וזה הפרוש 'עו והדר לבושה, ותשחק ליום אחרון' (משלי לא כח). פי יש מלבוש שהוא חזק ואינו נאה ויש לבוש אשר הוא נאה ואינו חזק. כן בקדושה, אם רק עושה המצוות כמצוות אנשים מלמדה, הוא חזק ואינו נאה, ואם עושה המצוה בשמחה ובאהבה אז הוא חזק ונאה. וזהו 'עו והדר לבושה' שניהם ביחד אז 'ותשחק ליום אחרון'.

'לאמר' - לשון תהלה

או יאמר ביום ההוא לאמר לשון תהלה, שהן יודו ויברכו וישבחו לה' על כל הטוב שגמלנו, כמו שלעתיד יהיו כל הבקשות בגסח הודאה. השם יתברך ישפיע עלינו כל טוב:

וישם את אפרים לפני מנשה (מח כ)

בארות המים

רבי יצחק אב"ד בענדער זיע"א

באור מחלקת בית שמאי ובית הלל כיצד מרקדו לפני הכלה האם סור מרע קדם או עשה טוב

וישם את אפרים לפני מנשה. הענין הוא דנודע על פי דרכי העבודה דאי אפשר להיות

ממנו וראוים לישועה הוא מתפלל עליהם. והשם יתברך היודע ובוהן לב הצדיק אשר בש מאד לבקש על עצמו, על פן מרחם עליו ונותן לו תחלה ישועה עבור עצמו פי גם הוא צריך לאותו הדבר, ובכח זה שהצדיק נושע בעצמו על ידי זה יבקש אחר כך בתפלתו להושיע לאחרים, באמרו אם כי אנכי נושעתי אף שאיני פדאי מכל שפן אותו האחר שהוא טוב ממני בודאי ראוי לישועה.

וזהו רצון יראיו יעשה, שמתחלה עושה הקדוש ברוך הוא רצון הצדיקים, כי הם אין מתפללים על עצמן כלל רק שיש להם רק רצון לבד שיקבאו ישועתם מהקדוש ברוך הוא, ואחר כך שהשם יתברך ממלא רצון הצדיק, ואז 'ואת שועתם' - שמבקש רחמים בעד אחרים - 'ישמע ויושיעם'.

וזהו שאמר יעקב אבינו עליו השלום המלאך הגואל אתי מכל רע, אותי דייקא שאיני הגון ואיני פדאי, כי יעקב הוא ענו מאד בעיני עצמו, כמו שנאמר 'קטנתי מכל הקסדים' (בראשית לב יא), 'שחשב עצמו כי לא היו ראוי לישועת ה' עליו - רק בחסד השם יתברך ורחמי המרבים רחם עליו, מכל שפן שהוא יכרך את הנערים וכנ"ל:

ויברכם ביום ההוא לאמר (מח כ)

זכר צדיק

רבי אהרן מסוינדנויב זיע"א

המשה באורים בפסוק | 'ביום ההוא לאמר' - לא לראג דאגת מהר

שמעתי מרבי נח משולח הנ"ל על הפסוק ויברכם ביום ההוא לאמר. פרשת ויחי. ביום ההוא לאמר הינו שלא תדאג דאגת מחר. רק ביום ההוא לאמר.

ועמל, ואפרים על שם 'כי הפרני אלקים בארץ עניי' (פסוק נב שם) שהוא הגדול והצמיחה על ידי עשיית הטוב.

והשב יוסף שמתחלה צריך לדקדק במעשיו להסיר העמל לגמרי ואחר כך להפרות ישע על ידי תורה ומצוות, וכנזכר לעיל דעת בית שמאי. ויעקב שם את אפרים לפני מנשה כדברי בית הלל הנ"ל, ואמר על מנשה גם הוא יגדל אחר כך כשיהפך מדותי, וכנזכר שאחר כך יכול להיות שם ארחותיו פנ"ל.

באור הפסוק 'הכלילי עינים מיון ולכן שנים מחלב' על פי הנ"ל

ועל פי זה יש לבאר הפסוק 'הכלילי עינים מיון ולכן שנים מחלב' (מט יב), כי התורה נמשלה ליון ולחלב, כי מתחלה הוא עת מלחמה, ועל זה אמרו ובתורה אתה עמל (אבות פ"ו מ"ד), אז נמשלה ליון שהוא בחינת מבעה שהוא מחמם ומאדים, אם פגע בך מגול זה משכהו לבית המדרש וכו' (סוכה נב), ואחר כך כשינעשה לבו חלל בקרבו והוא עת שלום אז נמשלה לחלב, ועל זה אמר 'ולבן שנים', כמו השנים טוחנים את המאכל בן יכול לדקדק במעשיו להיות שם ארחותיו פנ"ל:

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם (מט ב)

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

גדל מעלת האחריות המסוימת לקבלת התפלות ולהשגת התורה

הקבצו ושמעו בני יעקב האספו ואגידה לכם וגו'. דאיתא בגמרא (חגיגה ג:) עשה אוניה כפארקסת, יש להבין איך יעשה אוניו כפארקסת. והוא על דרך מה שאיתא בשם רבי נחמן זצ"ל מה שאין יכולין לפעל בתפלה

סור מרע בתכלית עד שינעשה טוב על ידי עסק התורה ומצוות, כי גר מצוה ותורה אור (משלי ו כג), והאור דוחה את החשך, ואחר כך יכול להפך את הרע ולאפקא חשוכא לנהורא.

וכדאיתא בפתחים בענין הפלוגתא דבית שמאי ובית הלל כיצד מרקדין לפני הפלה דבית שמאי אומרים פלה כמות שהוא, ובית הלל אומרים פלה נאה וחסודה אפלו חגרת וכו' (כתובות ז).

כי השם 'שמאי' שמא גרים לשון שומא, על דרך שאמרו רבותנו זכרונם לברכה (מ"ק ה:) על פסוק וישם ה'ךך' (תהלים נ כג) כל השם ארחותיו וכו', על בן אמרו פלה כמות שהוא, פרוש קדם שיגיע לבחינת 'כלתה נפשי אל ה' צריך מתחלה לשום ארחותיו ולדקדק במעשיו שלא יהיה בהם שום דפי ולסור מהרע לגמרי.

ובית הלל אומרים פלה נאה וחסודה, פרוש צריך להתנאות במצוות ולהתחסד עם קונו, ואפלו הוא עדין חגרת וכו', וכנ"ל שעל ידי האור ידחה את החשך, ואחר כך יוכל לדקדק במעשיו ולשבר את כל המדות רעות ולהפכם לטוב.

מענה הרה"ק מרוזין זיע"א כיצד לשבר המדות

וכן שמעתי ממורי וחמי הקדוש ז"ל ששמע מרבו הרבי מרוזין זיע"א שאמר לאברך אחד שבקש ממנו עצה איך לשבר את המדות רעות, ואמר לו בפה קדשו: מדות אתה רוצה לשבר, המפרקת והידיים תשבר ומדות לא תשבר, רק אם האדם לומד תורה ומתפלל כראוי ממילא נופלים המדות רעות.

באור מחלקת יעקב ויוסף על פי הנ"ל

ועל פי זה יש לפרש דמנשה נקרא על שם 'כי נשני אלקים את כל עמלי וגו' (בראשית מא נא), הוא ענין הסור מרע שהוא און

יהודה אתה יודוך אחיך (מט ח)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בחינת יהודה הוא בחינת השתחוואות שבתפלת שמונה עשרה שמהותם כטול והתכללות כאור

אין סוף כבוד הוא

הנה יהודה נקרא על שם ה'פעם אודה' (בראשית כט לה). והוא בחינת הודיה שבכללות נשמות ישראל, 'מודים אנחנו לך', ו'אנחנו כורעים ומשתחוים ומודים'. וענין ה'פעם אודה' הינו אחר לידת והתגלות בחינת ראובן שמעון ולוי, שהם הם הגורמים לבחינת הודיה זו. וזהו יודוך אחיך.

ובאור ענין זה. הנה ראובן הוא על שם ראובן, בחינת ראיה. ובחינת ראיה זו היא הגורמת המשכת בחינת האהבה. פי ענין ראיה הוא ענין התקרבות דרך חבה. וזהו 'כי ראה ה' וגו' כי עתה אהבני אישי וגו' (שם כט לב). וזהו ענין ראובן שהוא ענין בחינת פרשה ראשונה שבקריאת שמע שהוא בחינת רצוא. ו**פרשה** שניה שבקריאת שמע היא בחינת שמעון, ו'היה אם שמע תשמעו' (דברים יא ג), שהיא בחינת שוב. פי ראיה היא מקרוב, והינו בחינת אהבה שמחמת הקרוב, אבל שמיעה היא מרחוק, והיא הגורמת בחינת יראה וכמו שנאמר 'ה' שמעתי שמעך יראתי' (חבקוק ג ב), פי היראה היא ברא מחמת בחינת הרחוק הנמשך מבחינת שמאל דוחה.

והנה אחר קריאת שמע אומרים 'אמת ויציב וכו' ונחמד ונעים ונודא וכו' הדבר הזה עלינו. והינו בחינת לוי, 'ילנה אישי אלי' (בראשית כט לד). והוא ענין ימינא ושמאלא ובניניהו בלה (זמירות האר"י לליל שבח), פי 'שמאלו תחת לראשי' (שה"ש ב ו) בחינת שמאל דוחה הוא שגורמת להיות נשיאות ראש וכו' וימינו תסבגני' (שם) ימין מקרבת להתפלל כו'.

מהשם יתברך, מפני שאנו רחוקים מהשם יתברך שנתרחקנו על ידי העברות, ועצה לזה להתחבר עם כל ישראל באחד ויצטרפו יד איש אחד ליד חברו ויד ליד וכו' עד שתגיע לכסא הכבוד. וזה גם פן עשה אנך בפארפסת, להתחבר כל האנשים יחדיו ותהיה און גדולה מאד ותוכל לשמע הרבה, וזה הקבצו להתחבר יחד ושמעו האספו וגו'.

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יעקב אבינו הזהיר את בניו לעבד את ה'

מאהבה

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם. בא להזהירם שיעבדו את ה' מיראה ומאהבה, דהעבודה השלמה היא שתהיה מאהבה, דהוא שרש על מנת שלא לקבל פרס. ועקר קריאת שמע שהוא יחוד תחלתה ו'אהבת את ה' וכו', וכן פרשה שניה של ו'היה אם שמע' תחלתה 'לאהבה את ה' וכו', דעקר שלמות העבודה היא האהבה.

והנה 'אהבה' במלוי כנה: אל"ף ה"י ביי"ת ה"י, המלוי עם הפולל גימטריא 'ישראל', וזהו שאמר להם, אני בתחלה לא נכנסתי במדרגת האהבה כל כך, לפיכך היה שמי יעקב, וכשנכנסתי במדרגת האהבה אז נקראתי ישראל, ומפני תלמדו וכן תעשו.

הזהירם על קריאת שמע בקר וערב

אי נמי, הזהירם על יחוד קריאת שמע, שיהיו מיוחדים פעמים בכל יום אחד בבקר ואחד בערב, לכן אמר להם שתי פעמים בפסוק זה ושמעו, אחד כנגד שמע ישראל, של ערבית, ואחד כנגד שמע ישראל של שחרית:

וימקיף. ולכן אי אפשר להתחיל תפלת שמונה עשרה בלי קדימת פסוקי דזמרה ויוצר אור וקריאת שמע כו' (מה א):

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידו (מט יג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

הנמצא בבית הכנסת ובית המדרש זוכה לגן עדן ועליו להתחזק במדת הבטחון ואמונה בהשגחה פרטית

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידו. אפשר לרמז, דיודע שבני ישראל לא בחר בהם ה' כי אם מפני שיהיו עוסקים בעבודתו ויהיו משפיעים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שאנו אומרים בתפלה 'אשרינו מה טוב חלקנו וגו', אשרינו שאנו משפיעים ומצריכים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות'.

ומי שתמיד חשקו ופעלתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זה הוא הגורם לו לזכות לגן עדן התחתון ולגן עדן העליון. לפי שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של עולם הבא, ומדה פגוד מדה, הוא היה עקר דירתו בזה העולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך יזכה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות של עולם הבא.

והנה הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחוןו בה' באמת, וידע ידיעה אמיתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא הן והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי ביד האדם עד שיצטרך לטרם הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחה, אלא ביון שהפל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא יזמין לו פרנסתו.

ובחינת 'ללוח אישי' הינו מה שאומרים באמת ויציב 'הדבר הזה', היא התורה ששרשה מאד געלה אלא שנהלפשה בדרךים גשמיים שלכן נמשלה התורה למים שיורדים ממקום גבוה וכו' (תענית ז).

אך הנה כל ג' בחינות הנ"ל עדין הם בבחינת ממלא כל עלמין, שהם בחינת המשכות מאור אין סוף ברוך הוא לבחינת ממלא כל עלמין, שבחינת ראובן היא לעורר את האהבה להיות נכספה וגם פלטה כו' ולהיות משתוקקת להתפלל ולהתניחוד במאצילה ברוך הוא, מפלל שהיא עדין אינה כלולה ומתחדת באור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין. ועל דרך זה שאר הבחינות. אלא שהן בחינת המשכות להיות ממלא כל עלמין כו'.

אבל בחינת יהודה שהוא בחינת הודאה, הוא בחינת בטול והתפללות באור אין סוף ברוך הוא ממש הסובב כל עלמין. והן הן בחינות השתתואות שבתפלת שמונה עשרה.

ולכן תפלה היא בלחש ובחשאי, בבחינת סובב כל עלמין למעלה מעלה מבחינת השתלשלות, שאינה בגדר המשכה והשפעה כלל כו' ואינה עולה בשם אהבה כלל רק בחינת בטול במציאות ממש לגמרי, והינו בחינת השתפכות אל חיק אביה ממש להיות כאין ואפס ממש. שעל זה נרמז ענין השתתואה, כמו שמשתתוה לפני המלך שמבטל את עצמו כו'.

רק שפדי להיות בחינה זו שהוא בחינת יהודה בבחינת אתה, דהינו להיות בגלוי כאלו הוא לנכח, צריך להיות יודף אחיה שצריך להקדים תחלה בחינת ראובן ושמעון ולוי שבהם ועל דם משוף גלוי בחינת הודאה זו. כי בלי קדימת בחינת ראובן ושמעון ולוי לא נמשך בחינת יהודה שהוא בחינת בטול והתפללות כו' בבחינת גלוי אלא בבחינת העלם

אמנם, זה שיף בעת שהאדם מתחיל להכנס בעבודת ה' וקשה עליו העבודה, אז יכול הוא לעבד ה' רק משום שה' צוהו, כי איננו נהנה עדין מהעבודה. אבל פאשר נפתחות עיני השכל ומרגיש המתיקות והנעימות שבמצוות ה' בתורתו ובעבודתו – נעשית לו העבודה למנוחה ושעשוע, ויפה שעה אחת בתורה ומעשים טובים בעולם הנה מכל חיי העולם הבא, אם בן איף תהיה עבודתו לה' בשלמות.

והעצה היא, שיעסק בתורה ובעבודה עד שהגוף תעייף, ואז לא ירגיש המתיקות ותכבד עליו העבודה ותהיה עבודתו שלמה, ויחשב לו לטובה ולעבודה שלמה גם מה שהרגיש בתחלה המתיקות והנעימות.

וזה פרוש הכתוב: **יששכר חמד גרם לעבד עבודת הקדש**, וזהו בתחלת פניסתו, אבל אחר כך וירא מנחה כי טוב, כי נפתחו עיני השכל והבין כי מנוחה היא העבודה והיא הטוב הגמור, ואת הארץ כי נעמה רומז לארצות החיים, שמרגיש נעימות עליה, מעתה כיצד תהיה עבודתו בשלמות. אבל ויש שכמו לסבל, שפאשר כבר נתעבד וקשה לגוף סבל גם בן עבודת ה', ועל ידי זה ויהי, כל מה שעשה גם מתחלה, למס עבד עבודה שלמה ורצויה:

ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלקים אני (נ טו)

חסד לאברהם

רבי אברהם המלאך זיע"א

הצדיק מהפך מדת הדין לרחמים על ידי שמשנה את הצורפים

ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אנכי. הנה ידוע שהצדיק מהפך מדין לרחמים, מפני שמשנה את הצורפים ונמשך

וזה היה אצלי פונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף יעצב עמה', הפונה, 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהינו מי שבידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשיר', ולא יוסף יעצב עמה, דהינו לא יהיה צריך לטרם, דמי שיש בידו מדת הבטחון אינו צריך לטרם.

הרמז בפסוק

וזהו הרמז וכולן לחוף ימים ישכן, כלומר, מי שרוצה לזכות להיות חלקו בגן עין הנקרא 'יבול', ישכן בנה העולם לחוף ימים, שהם בתי פניסות ובתי מדרשות ששם ים החכמה. וכי תימא ובמה תפגנס, לזה אמר והוא לחוף אני, כמו שמפרש במקום אחר (שם לא יד) 'היתה פאניות סוחר ממרחק תביא לחמה'.

וזהו שמיסים וירכתו על צידו, כלומר, עקר סמיכתו ובטחוננו של זה האיש יהיה על הקדוש ברוך הוא שהוא המשגיח ומכין טרף לכל, 'צידו' גימטריא 'אלהים חיים', דהינו עקר בטחוננו באלהים חיים, והבוטח בה' חסד סוכבנו:

יששכר חמד גרם רבין בין המשפתים. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויש שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט יד-טו)

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

כאשר נכנס האדם בעבודת הבורא מרגיש נעימות ומתיקות

הנה עקר הלמוד הוא לשמה, היינו שלא יבנו רק לעשות רצונו והברך ולא ירגיש בהנאת עצמו כלל, ועל דרך זה אמרו חז"ל (ראש השנה כ): מצות לאו להנות נתנו, ופרש רש"י כי אם לעל על צואריהם.

**וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר
בן מנשה ילדו על ברכי יסף (ב כג)**

טיב לבב

רבי יואל מסאטמר זיע"א

כל פרטי מנהגי הדורות בענין המילה הם סגולה שיתגדל הדרך הנמול בקדשה וטהרה

**וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר
בן מנשה ילדו על ברכי יסף.** ובתרגום
אונקלוס פתב אתילדו ורבי יוסף, שגדלם יוסף.
ומבאר בילקוט ראובני שרומז למשיח בן יוסף.

ונראה לומר הפנה, שראה יוסף שנשמת
בניו מסגלים ומוכנים להיות משיח
בן יוסף בעת הגאולה, ובכדי לזכות לזה,
צריכים להתגדל בקדשה ובטהרה משחר ילדותם,
ועל כן גדלם וחינכם יוסף הצדיק בקדשותו
שיזכה לנאולה.

ונראה לרמז עוד, דבענין זה פתב בתרגום
יונתן כד אתילידו גזרינון יוסף, ופרשו
המפרשים (עיין פירוש ינתן) שפנתו על מצות
סנדקאות, שיוסף הצדיק היה הסנדק שלהם,
וזהו שאמר הפתוב על ברכי יסף, שעל ברכיו
היו נמולים, ומזה נלמד שמצות סנדקאות צריך
להיות על ברכי הסנדק דוקא.

והנה כל ענינים אלו של מצות מילה, מציצה
בפה, וסנדקאות על הברכים, וכל מה
שתקנו חכמינו ז"ל במצות מילה, הוא לסגולה
על התינוק שיעמד איתן בקדשת היסוד ולא
יפגם חס ושלום כל ימי חייו, וכל דברים אלו
מסגלים להמשיך קדושה לילד הנמול.

וכתבו הספרים הקדושים שמצות מילה נמשך
לכל ימי חייו של האדם, וצריך שישמר
את עצמו שלא לפגם בקדשת היסוד, ואם חס
ושלום אינו זהיר ופוגם בקדשותו, לא קיים
מצות מילה בשלמות:

לתוכו אותו החיות שהוא רוצה. ולפי שאחי
יוסף היו רואים שמת יעקב והתחיל הגלות,
היו סוברים שפבר פסק הרחמים חס ושלום.
לפיכך השיב להם יוסף התחת אלהים אני,
הצורפים נקראו אלהים, פרוש והלא
אני יכול לשנות את כל הצורפים לעשות מרע
טוב. וזהו אלהים חשבה לטובה, פרוש שאף
מן האלהים שהוא דין יכול להיות טוב, וזהו
מדת הצדיק שמהפך מדין לרחמים על ידי
שמשנה הצורפים פנ"ל:

**ויאמר אלהים יוסף אל תיראו כי התחת אלהים
אני. ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה
לטובה למען עשה כיום הזה להחית עם רב (י**

(ט-י)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקב"ה רצה במכירת יוסף כדי שיתבררו
ניצוצות הקדשה

אפשר לרמז, דכונת יוסף לומר להם כי
מאת ה' היתה סבת וירדתו למצרים,
והעד על זה, מה שאמרו רבותינו זכרונם
לבכרה (תנחומא וישב ב) דבשעה שמכרוהו החרימו
מי שיגלה הסוד ושתפו לשכינה באתו החרם,
ואלמלא לא היתה מאתו יתברך לא היה מסכים
עמהם. זאת ועוד, כי בירידתם למצרים לקטו
הניצוצות שהיו שם.

וזהו שאמר להם אל תיראו כי התחת אלהים
אני, כלומר, וכי במקומו אני, שהוא
עשה הדבר הזה, שהספים ושתף עצמו עמכם,
ומדברשותו היה הדבר לא נשאר לי שום
פקפוק בדבר. באמת אתם חשבתם עלי רעה
ואלהים חשבה לטובה, ועקר כל זה כדי להחית
עם רב, שהם הניצוצות שנשמעו במצרים, יעלו
משם ויחזרו למקומם מקום הקדש:

רק להעלות ולהגביה בחינת טוב המערב בך – המה אותיות התורה וניצוצין קדושים שהן המה איברי השכינה.

וּכְלָל זֶה מִנְחַ בְּיַדְנוּ, שְׁפָלְלוּת מַעֲשֵׂה בְמִצּוֹת וְלִמּוּד תּוֹרָה וְהִתְפַּלֵּה כְּלָלוֹתָם תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים רַק בְּפִנְיֵימִיּוֹת עִמָּךְ מִחֻשְׁבָּתוֹ וּמְגֻמָּתוֹ לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמוֹ לְדַחֲוֹת מַעֲלִיו וּמְמָלוֹא קוֹמָתוֹ בְּחִינַת הֶרֶע הַמְּעַרְב בְּמִדּוֹתָיו.

וְאִפְלוּ נִרְאָה וְנִדְמָה לְפַעֲמִים לְפָנָיו שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא אוֹ קֵנָה בְּעֲצָמוֹ בְּחִינַת יִרְאָה וְכֵן מִדַּת הַתַּפְּאֲרָת, יָדַע נְאֻמָּנָה שְׁבוּדָאֵי עֲדִין לֹא יֵצֵא יָדוֹ חוֹבְתוֹ. וְכִלִּי הַמְּבַחֵין וּמְצַרֵּף לָזֶה כֹּחַ לְבַחֵן מִבְּחִינַת הַתְּפַלֵּה וְלִמּוּד הַתּוֹרָה, מִשֶּׁם כֹּחַ לְדַעַת אֲמַתוֹת מֵהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ לְהִיכֵן נוֹטָה מִחֻשְׁבּוֹתָיו אִם לְגִבּוֹה אִם לְצַרֵּף עֲצָמוֹ.

באור הפסוק 'מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו' על פי הנ"ל

וְלִזְהָ רומז הכתוב 'מצרף' לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו' (משלי כו כא), ירצה בזה כמו אם רוצים לדעת מהות הכסף אם הוא נקי בלא סיגים יכולין לדעת מהמצרף העשוי לכסף וכן מהכור הנעשה לבחן הזהב ושם מקום מוצאם הסיגים מכסף וזהב.

וְאִישׁ יִשְׂרָאֵלִי לְפִי מִהֲלָלוֹ הִינּוּ תְּפִלוֹתָיו וּמִהֲלָלוֹ בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבּוּחוֹת שֶׁמְהַלֵּל אֶת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, אִם בְּאִים לוֹ מִחֻשְׁבּוֹת זְרוֹת בְּתוֹךְ מִהֲלָלוֹ מִפְּנֵימִיּוֹת וְכַדּוּמָה מִהַפְּעוּר, מִשֶּׁם נִרְאָה וְנִבְחָן כִּי הוּא לֹא רַחֵץ מִצְאוֹתָיו וּמְלֵא סִיגִים מִמַּזְעַע נְכָרֵי הַמְּעַרְב בְּמִדּוֹתָיו.

באור מאמר הגמרא מברכותיו של אדם נכר אם תלמיד חכם הוא

וְכִזְהָ יש לרמוז במאמרם ז"ל (ברכות ג) מברכותיו של אדם נכר אם תלמיד חכם הוא, ירצה גם כן לבחן האמור, כי באמת עקר המצות נתנו לצרף בהם – להוציא הסיגים המערב בטוב, ולצרף פנותו ועמק פנימיות

שבת קדש • זמירות שבת

עזר לשוכתים בשביעי בחריש ובקציר עולמים

אִשׁ קִדְשׁ

רבי קלונימוס קלמיש מפסיצנא זיע"א
'עזר לשוכתים בשביעי בחריש' – למחרישים
בדבור בשבת קדש

שְׁמַעְתִּי מִכְּבוֹד קִדְשֵׁי חוֹתְנֵי הָרֹב הַצַּדִּיק וְהַקְּדוֹשׁ זְכוּקֵי הַשְּׂאֵמֶר בְּשֵׁם כְּבוֹד קִדְשֵׁי הָרֹב הַצַּדִּיק וְהַקְּדוֹשׁ רַבֵּן שֶׁל כָּל בְּנֵי הַגּוֹלָה הַרְבִּי רַבֵּי בְּרוּךְ לְזְכוּקֵי לֵל"ה עַל הַזְּמֹר עוֹד לְשׁוֹכְתִים בְּשִׁבְעֵי בְּחָרִישׁ, לְאוֹתָם שְׁשׁוּמְרִים הַשְּׁבַת בְּחָרִישָׁה שְׂאִינָם מְדַבְּרִים, עַד כַּאֲן לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ.

באור נוסף על הצדיקים המתעלים במדרגות
עצומות בשבת קדש

פְּשׁוּט הוּא כִּי אֵינָא (שבת קיג:) עַל הַפְּסוּק וְדַבֵּר דְּבָר' (ישעיה נח יג) שְׁלֵא יְהֵא דְּבוּרְךָ שֶׁל שְׁבַת כְּדַבּוּרְךָ שֶׁל חוּל. אַבְל עוֹד אֶפְשֵׁר, לְפָרֵשׁ עַל אוֹתָן הַצַּדִּיקִים שֶׁכָּל כֶּף עוֹלִים בְּשַׁבַּת קִדְשׁ עַד שְׂאִין יְכוּלִים לְדַבֵּר אֶת מַה שְׁמַשִּׁיגִים וּמְרַגְּשִׁים. עוֹד וְכו' בְּחָרִישׁ מַגְדֵּל הַהֲשָׁגָה, כִּי זֶה הַחֲלוּק בֵּין חָרִישָׁה וּבֵין אֵלוֹמוֹת, חָרִישָׁה עַל פִּי רַב אוֹמְרִים כְּשֵׁי שֶׁלְּדַבֵּר הַרְבֵּה וּמְכַל מְקוּם אֵינּוּ מְדַבֵּר, כְּגוֹן 'אִם הַחֲרִישׁ תְּחָרִישִׁי בַּעַת הַזֹּאת' (אסתר ד יד), 'וְאַתֶּם תְּחָרְשׁוּן' (שמות יד יד) וְכַדּוּמָה, שְׁבַכְלֶם הִיָּה לְהֵם לְדַבֵּר רַק הַחָרִישׁוֹ (פרשת וישב):

לְהַדְרִיק נֵר בְּכִרְכָּה

פְּרָקִי הַנְּאֻזֵר

רבי אליעזר טו"ב מזטומיר זיע"א

עקר מטרת המצות ולמוד התורה והתפלה כדי להעלות הניצוצות הקדושים | על ידי שהרת מחשבות האדם בעת התורה והתפלה יוכל לדעת האם עבודתו רצויה

עֵקֶר כּוּוּן עֲשִׂית הַמִּצּוֹת וְלִמּוּד תּוֹרָה וְהִתְפַּלֵּה

שְׁמַחְתָּהּ בְּהֵם בְּלֵי תַעֲרֹבוֹת הַנָּאֵת עֲצָמוֹ כְּמוֹ
כֵּן כָּחוֹ יִפֶּה לְהוֹצִיא הַסִּיגִים וּמִתְלַהֵב בְּקִרְבּוֹ
בְּעֻבּוֹתוֹת הָאֲהָבָה וְהִירָאָה לְעֻבּוֹתָיו יִתְבַּרְךָ
בְּאֵמֶת, וְאִם לֹא שְׂאִינוֹ מִתְלַהֵב מֵעֲשִׂית הַמִּצְוֹת,
וְאֲדַרְבֵּה לְפַעֲמִים נוֹפֵל לְמִטָּה מִמְּחֵמֶת, כִּי
בְּחִינַת הָרַע גּוֹבֵר עַל הַטּוֹב שְׂיֵשׁ בּוֹ וּמִבְּלָבָלִים
מִמְּשַׁבְּתוֹ לְדַחְתּוֹ הַחוּץ.

לְהַדְלִיק 'נר' בְּבִרְכָה – הַדְּלָקָה וְהַבְּעֵרֶת הַנִּפְשׁ
וְרִיחַ בַּעַת עֲשִׂית הַמִּצְוֹת
וְכִמּוֹ שְׂרָמֵז הַפִּיטוֹן בְּזִמְרֹת שַׁבַּת לְהַדְלִיק ג"ד
בְּבִרְכָה, הַפּוֹנֵה אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי מִחֵיב לְהַדְלִיק
ג"ד נוֹטְרִיקוֹן נִפְשׁ ר"ח בְּבִרְכָה שֶׁהוּא מְבַרֵךְ בְּכָל
פְּרָטִי מִצְוֹתָיו וּבִפְרָט בְּרִכּוֹת, וְכֵן הִלְכָה פְּסוּקָה
בְּגִרּוֹת חֲנֻכָּה הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מִצְוָה וְלֹא הַנְּחָה.

על כן כל איש ביינו יקדש

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

'כל איש ביינו יקדש' – כל אחד מקדש עצמו
לקב"ה לפי סוד אמונת הבורא הפרטית הגנוזה
בלבו

בשם רבי שמעריל זצ"ל שאמר בשם רבי זאב
מזיטאמיר והיה הדבר יקר אצלו מאד,
'הנדאי שמו כן תהלתו' (פי"ט וכל מאמינים – תפילת
ימים נוראים) על דרך דאיתא בזהר (ח"א קג): 'נודע
בשערים בעלה' (משלי לא כג) כל חד לפום מה
דמשער בליביה עין שם, כפי מה שאדם משער
בלבו אמונת השם יתברך כן הוא נודע אצלו.
וזהו 'הנדאי שמו' כמו שהוא אצל האדם נקבע
אמונת השם יתברך, 'כן תהלתו' פרוש כן הוא
התפלה של אדם וכן הוא מתפלל.

ועל דרך זו באר הוא רבי שמעריל זצ"ל
כל איש ביינו יקדש, כי יין גימטריא
סוד, ואמונת השם יתברך אין אחד יודע מה
שבלב חברו, וזהו כל איש ביינו רצה לומר
עם סוד שלו, כמו שהסוד של אמונת השם
יתברך אצלו – כף מקדש עצמו להשם יתברך:

והכוונה גם כן, אם אין מרגיש בעצמותו
שנותעורר ונתלהב בדחילו ורחימו
בעת עשית המצוה בשלמות, אזי אין זה מצוה
כי אם מצוה הבאה בעבירה, והסבה לעשית
מצותיו שתהיה נקראת מצות המלך בשלמות
ההדלקה שמדליק ג"ד בברכה עושה את המצוה
שלמה וקיימא בדחילו ורחימו שנתלהב מהברכה.

ולזו רמזו במאמרם מברכותיו של אדם נבר
אם תלמיד חכם הוא אם לאו, כי
התעוררות הברכה כמו פלי מצרף לפסוף וכור
לזהב, ואיש לפי מהללו' הינו תפלותיו וברכותיו

ושכחתי עם אבתי ונשאתני ממזרים וקברתני
בקברתם ויאמר אנכי אעשה כדברך (מז ל)

אוצרות גאוני הדורות

ויש להבין, מה בא יעקב לומר ליוסף, הרי
דבר ידוע הוא שסוף האדם למות.

ויש להקדים את דברי הירושלמי (כתובות פ"ב
א"ח) שהמתים בחו"ל שבאים להקבר
בארץ, עליהם נאמר 'ותבאו ותטמאו את ארצי
ונחלתי שמתם לתועבה' (ירמיהו ב, ז).

דברי שלום ואמת
רבי שלום עמאר זצ"ל
יעקב אבינו לא מת בחוץ לארץ

פרש רש"י, ויאני סופי לשפב עם אבותי.

והנה יש להקדים מה שאמרו במדרש (ב"ר עו, א) **ש'יעקב אבינו היה בחיר שבאבות, שנאמר "כי יעקב בחר לו יח"** (תהלים קלה, ד). עוד יש להקדים מה שפסק מרן בשו"ע (יר"ד סי' שסב ס"ה, ועיין ש"ך וט"ז) **שאין קוברים אדם צדיק, וכל שכן אדם בינוני, ליד חסיד מפלג.**

ולפי זה יש לבאר, ש'יעקב חשש ש'יוסף לא יקבר אותו עם אבותיו כפי שבקשו, שהרי הוא במעלה יותר מהם, ולכן אמר ליוסף "ושכבתי עם אבותי", כלומר, הטעם שאני רוצה להקבר אתם אף שאין קוברים צדיק ליד חסיד מפלג, הוא מפני שאני שוכב חי, כמו שאמרו בגמרא תענית (ה) "יעקב אבינו לא מת, ואם פן אני שנה להם בדרגתי, שהרי הם מתים, ומבאר בגמרא חלין (ה) ש'גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחיהם', ולכן "קברתני בקברתם", כי בלנו באותה דרגה. ולכן הצריך להשיבנו על כך, כדי להיות בטוח שאכן יוסף יקבל טעם זה, ויעשה כדבריו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וישתחו ישראל על ראש המטה (מו לא)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

יוסף עמד בצדקתו במצרים

פרש רש"י, על שהיתה משתו שלמה, ולא היה בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין העכו"ם והרי הוא עומד בצדקו. והקשו בשם הגאון הקדוש בעל סמיכת חכמים, הלא בתחלה נשבה לבין הגוים ואחר כך נעשה מלך, ואם פן מדוע הקדים רש"י ואמר שהרי מלך הוא, ואחר כך נשבה לבין הגוים.

ונראה לעניות דעתי לתרץ, דהנה פתיב לב מלכים ושרים ביד ה', ואין לו בחירה חפשית, ומשעם זה אמרו חז"ל (גיטין נו: סנהדרין

עוד יש להקדים דברי הגמרא בסוטה (ג). **שבאשר באו השבטים לקבור את יעקב בא אליהם עשו ועכב את בניתם למערת המכפלה בטענה שחלקת הקבר שיכת לו, ועל פן שלחו השבטים את נפתלי להביא את שטר המכירה. והנה חושים בנו של דן היה שם והנה כבר שמיעה, שאל חושים מדוע אתם מתעכבים מלקבר את יעקב ואמרו לו השבטים שעשו מעכב עד שיבוא נפתלי ממצרים עם שטר המכר תמה עליהם חושים ועד שיבוא נפתלי ממצרים יהיה סבא משל בבזיון, לקח אלה והכהו על ראשו והרגו, ופתח יעקב את עיניו וחיף.**

ולפי האמור יש לבאר שאמר יעקב ליוסף "ושכבתי עם אבותי", ופרש רש"י ואני סופי לשכב עם אבותי, כלומר שלא אמות במצרים, אלא אמות רק בארץ ישראל כשאגיע למקום אבותי, לכן אל תחשש ממה שאמר הכתוב "ותבאו ותטמאו את ארציי", אלא "ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם". [ועי' עוד בזה"ק (בראשית דף רכו). **שבאר בדרך אחרת מדוע לא נאמר הפסוק "ותבאו ותטמאו את ארציי", על יעקב אבינו.**] (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה כדברך: ויאמר השבעה לי וישבע לו (מו ל-לא)

מני שמחוק

רבי שמעון יהושע חירארי זצ"ל

יעקב אבינו לא מת

יש לזקק אחר שאמר יעקב ליוסף "ושכבתי עם אבותי", מדוע חזר ואמר "ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם". ועוד, לאחר ש'יוסף הבטיחו "אנכי אעשה כדברך", מדוע הצריכו יעקב להשבע לו, וכי לא האמין ליוסף.

שדי ממני, ועתה הרַאני אַלְקִים גם את זרעך
שגם הפה ישנם בראיה.

ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו
אבותי לפניו אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי
מעודי עד היום הזה. המלאך הנאל אתי מכל
רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם

אבתי (מח טו-טז)

נחלת יעקב

רבי יעקב ב"ר מרדכי משעפס זצ"ל

ברכת יעקב ליוסף שיהיו בניו כמותו

ויש לזדקך דמתחילת הכתוב משמע שיברך
את יוסף, ובאמת ברך את הנערים. ועוד
דאחרי זה כתיב וַיִּרָא יוֹסֵף כִּי לִשְׁתֵּי וָגוֹ'
ויברכם וגו' ושמו אלהים כאפרים' וגו', משמע
דמתחלה לא ברך רק את יוסף, והלא כתיב
'יברך את הנערים' וגו'.

ונראה לעניות דעתי דאיתא בתענית (ה:),
אמר לו משל לאילן וכו', אף אתה
אם בתורה הרי תורה, אם בעשר הרי עשר
וכו', אלא יהי רצון שיהא צאצאי מעיד כמותך,
עין שם. וכן נמי יוסף היה בר חפים, והיה
מלך והיו לו בנים, וחסב יעקב שאין לברך
את יוסף רק בזה שהבנים יהיו כמותו.

וזה שאמר ויברך את יוסף וגו' יברך את
הנערים, ובפרט למה שכתב הרא"מ
שהיה ליוסף גם בנים קטנים לביד מאפרים
ומנשה, לכן אמר 'יברך את הנערים', בכלל
כל בניו של יוסף שיהיו כמותו, וזה ברפת
יוסף, ואחר כך ברך בפרט לאפרים ומנשה.

(קד:) כל המצר לישראל נעשה ראש, כדי שלא
יהיה לו בחירה, אבל אם יעבדים משלו בנו'
(איכה ה ח), ולו יש בחירה אז 'פרק אין מידם'.
ואם בן לכאורה קשה מאי רבותיה דיוסף
שעמד בצדקו, הלא לא היה לו בחירה חפשית,
על בן תרין רש"י מיניה וביה ואמר שנשבה
לבין הגוים ונעשה עבד ואז יש לו בחירה,
ואף על פי כן עמד בצדקו.

ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לא פלתי
והנה הראה אתי אלהים גם את זרעך (מח יא)

לוח ארז החדש

רבי יצחק קונשטאט זצ"ל

חששו של יעקב שלא יוכל להביט בפניו של
יוסף

על פי מה שאמרו (מגילה כת). שאסור להסתכל
בפני רשע, וסבור היה יעקב שאף אם
אולי ברב הימים ימצא עוד את יוסף, מפל
מקום לא ימצאהו בצדקתו ובשלמותו כאשר
היה באמנה אתו, כי חברת המרעים אשר
ביניהם יתגורר זה רבות בשנים ישחיתו כל
חלק הטובה שבו עד שיהא אסור לראות את
פניו. ואם גם יוסף בעצמו אשר גדל על ברפי
אביו הם והשלם לא ישחת לגמרי ולא יהיה
בכל גראה, אבל זרעו אחריו אשר הורתם
ולדתם שלא בקדושה בארץ טמאה ולא זרח
עליהם מעולם נגה צדקת יעקב, המה בודאי
יהיו במדרגה שפלה פזאת, אשר אין צדיק
בארץ רשאי לראות פניהם.

ועתה ראה יעקב שלא לביד יוסף היה בצדקתו
מתחלתו ועד סופו, כי אם גם פרי
צדיק עין חיים, וה' גם עליהם גראה. וזהו
ראה פניך לא פלתי לא עלה על מחשבתי
שאהיה רשאי לראות פניך, כי דמיתי שסר צל

וידעו לרב בקרב הארץ (מח טז)

אפריון

רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל

וידעו לרב בקרב הארץ - כטבע הדגים שפרים ודגים ולא לענין חסרונם

פרש רש"י פדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם. ויכר כחבתי במקום אחר כי לכאורה תבת 'לרב' נראת כמיתר.

ונראה דהפננה היא, מאחר שמצאנו שיש גם חסרון להדגים, כדאימא במסכתא עבודה זרה (ד) אהא דכתיב (חבקוק א יד) 'ותעשה אדם פדגי הים וכו', דכר אחר מה דגים שביים כל הגדול מחברו בולע את חברו, אף בגי אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחברו בולע את חברו, והינו דתנן (אבות פ"ג מ"ב) רבי חנינא סגן הפתנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, ע"כ. ולכן דייק ואמר 'לרב', כלומר לענין הרבוי יהיה להם טבע הדגים ולא לענין החסרון.

ראובן בכרי אתה וגו'. פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה (מט ג-ד)

שער החצר

רבי דוד בן שמעון זצ"ל

מוה שמשנה נקרא מלך נודע שראובן לא חטא

מוכא במדרש (כ"ד צח, ד), רבנן אמרי (אמר יעקב לראובן) איני לא מרחקך ולא מקררך אלא הרי אני תולה אותך ברפיון עד שיבוא משה, מה שדעתו רואה לעשות בך עושה, כיון שבא משה התחיל מקרבו (ואמר) "יחי ראובן" (דברים לג, ו). וצריך באור מדוע קרבו או רחוקו של ראובן תפטר רק על ידי משה.

ונראה לברר על פי מה שכתב בספר לקט יוסף (ערך 'משה' אות מו) שמלך מכרח להיות מהשכט השלישי, ואם ראובן נמנה במנין השכטים אם כן שכט לוי הוא השלישי בשכטים ומשה יכול להיות מלך, אבל אם ראובן אינו נמנה במנין השכטים, בגלל שחטא בזה שבלבל את יצועי אביו, אם כן שכט לוי הוא שכט שני, וממילא משה לא יכול להיות מלך.

וזהו שאמר יעקב לראובן, 'איני לא מרחקך ולא מקררך', כי איני יודע אם יש בך חטא בזה שבלבלת את יצועי, עד שיבוא משה, ואם יהיה נחשב כמלך, מכרח הוא ששכט לוי הוא השכט השלישי וראובן נמנה במנין השכטים, ובהו גרע שלא חטאת.

ומעתה מוכן, סמיכות הפסוקים "ויחי בישרון מלך וגו': יחי ראובן" (דברים לג, ה-ו), שהרי מבאר במדרש (ויק"ר לא, ד) ש"מלך" זה משה, וכיון שמשנה הוא מלך, הרי שראובן לא חטא ונמנה במנין השכטים ויש לקרבו ולכן אמר משה "יחי ראובן". (באריכות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

ארוור אפם כי עז ועכרתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצים בישראל (מט ט)

בית אהרן

רבי אהרן רייזמאן זצ"ל

כטול הכעס והחמה על ידי למוד התורה

והדקדוק מבאר מדוע זה העגש מגיע ועולה לפשעם. ונראה לי כי מבאר במדרש שמואל (אבות פ"ה מ"ב) 'עז פנים לגהנום וסמוך לו 'יהיה רצון וכו' ותן חלקנו בתורתך', כי יש אנשים הנולדים בטבעם להיות עזי פנים, ומה לו לעשות, על כן מתפלל 'ותן חלקנו' הנולד עמנו העזות להיות 'בתורתך', כי לא

וְזֶה הַפְּרוּשׁ יִשְׁשַׁכֵּר כְּלוֹמַר יֵשׁ שְׁכָר, חֲמֹד גֵּרָם, כְּלוֹמַר הַגּוֹף שֶׁהוּא הַחֲמֵד הוּא גוֹרֵם הַשְּׁכָר.

ברכת אברהם

רבי אברהם אבשלום פילד זצ"ל

הכנעת הגוף החמרי על ידי עשיית גדרים וסיגים

רְמוּז בְּזֶה כִּי יְדוּעַ שֶׁהָאֵדָם עַל פִּי רַב רוֹדֵף אֲחֵרֵי תַּאֲוֹת הַחֲמָרִיּוֹת, וְכִמוֹ שֶׁאֲמַר הַמְדַרְשׁ רַבָּה (קהלת א יד) אֵין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְחֲצִי תַּאֲוֹתוֹ בְּיָדוֹ, אִף הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִי מִתְנַגֵּד לָזֶה, לְזֵאת מִי שֶׁחֲפָצוֹ לְהִתְרַחֵק מִתַּאֲוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת, הוּא מְכַרָּח לִפְרֹשׁ אֵת עֲצָמוֹ מִמּוֹתְרוֹת וְלַעֲשׂוֹת גְּבוּל וְחֵק בְּכָל דְּבָר, הֵן בְּאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרַמְבַּ"ם, וְהֵן מִשְׁאֵר תַּעֲנוּגִים, עַד שֶׁיִּגְיַע רַק לַתַּאֲוֹת הַנִּפְשִׁיּוֹת.

וְזֶה שֶׁאֲמַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמֹד גֵּרָם שֶׁהוּא כְּחֲמֹד מִלֵּא עֲצָמוֹת שֶׁאֵינּוּ בַתַּאֲוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת כְּלָל, וּבִמְהֵרָה יִגְיַע לָזֶה, הוּא עַל יְדֵי שֶׁהוּא רַבִּין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים, יִרְצֶה דְּהֵינּוּ הַגְּבוּלִים, שֶׁשֵּׁם גְּבוּלוֹת לְכָל דְּבָר הַמְּגִיעַ לַתַּאֲוָה.

ויט שכמו לסבל ויהי למס עבר (מט טו)

בהיות הבקר

רבי שאול בראך זצ"ל

הכנעת יצר הרע בכח למוד התורה

הַגֵּה הַלְּשׁוֹן וְיִהְיֶה לְמַס עוֹבֵד' מִקְשָׁה, וְאוּנְקָלוֹס תַּרְגָּם שֶׁאֲחִיו שְׁלָמוֹ לוֹ מַס. וְגַם לִפְרוּשׁ זֶה מִקְשָׁה הַלְּשׁוֹן וְיִהְיֶה. וְיֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי מֵאֲמָרָם ז"ל (קידושין ל:) בְּרֵאתִי יִצְרָ הָרַע בְּרֵאתִי תוֹרָה תְּבַלִּין כְּנָגְדוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שם) אִם פָּגַע בְּךָ מִגּוֹל זֶה מִשְׁכָּהוּ לְבֵית הַמְדַרְשׁ, וְאִם אֲבָן הוּא נְמוּחַ, וְעוֹד יוֹסִיפוּ כַח לְהַתְגַּבֵּר, שֶׁהַיִּצְרָ הָרַע יִסַּע לָהֶם לַעֲבֹד הַבוֹרָא בְּרוּף

הַבִּינְשׁוֹן לְמַד, וְכֹף מִבְּאֵר גַּם בֵּן (תענית ד.) שֶׁתְּלַמֵּיד חָכֵם הִרְפָּח, אוֹרִיָּתָא דְקָא מִרְתָּחָא לֵיה.

עַל כֵּן נִתֵּן לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִינוּ הַעֲנֵשׁ עַל אִפְסֵי וְעִבְרָתָם לְהִיּוֹת תְּלַמֵּידי חֲכָמִים וּמְלַמְדֵי תִינּוּקוֹת, וְאִזּוּ אִף שֶׁנּוֹלַד עִמָּהֶם חֲרוֹן אִפְסֵי, לְהִיּוֹת חֵלְקָם בְּתוֹרַת ה', וְאִזּוּ אוֹרִיָּתָא דְקָא מִרְתָּחֵי לָהֶם, וְאִין לָהֶם עֲנֵשׁ.

גור אריה יהודה מטרף בני עליה (מט ט)

נפש טובה

רבי פנחס נפתלי ירושלמי זצ"ל

הצלת יוסף מטרפת חיות רעות

וּבְאֵמֶת הָלֵא הוּא נִתֵּן עֲצָה לְמוֹכְרוֹ 'לְכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ' (לעיל לו כז), אֲלָא פְרוּשׁוֹ הוּא עַל דְּרָף זֶה, כִּי רְאוּבֵן אָמַר הַשְּׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל הַבוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמְדְּבָר לְמַעַן הִצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם, אֲבָל מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ לְחוּשׁ מִנְחָשִׁים וְעַקְרָבִים וּטְרַפּוֹת חַיּוֹת רְעוּת אֲשֶׁר מְצוּיִים בַּמְדְּבָר. אֲבָל יְהוּדָא עָשָׂה הִצְלָה יוֹתֵר בְּאֲמָרוֹ 'לְכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ' גּוֹ', וְהִצִּילוּ יְהוּדָה אִף מִטְּרַפּוֹת חַיּוֹת רְעוּת, וְהֵינּוּ דְאָמַר יַעֲקֹב מִטְּרָף בְּנֵי עֲלִיָּת, שֶׁלֹּא נִתְּתָ עֲצָה לְהִנְיָחוֹ בַּמְדְּבָר מִחֲשַׁשׁ טְרַפַּת חַיּוֹת רְעוּת.

יששכר חמד גרם רבין בין המשפתיים (מט יד)

נטע שיעשוענים

רבי נתן נטע טננבוים זצ"ל

שכר עולם הבא על ידי הכנעת הגוף החמרי

פְרוּשׁ שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאֵדָם נִבְרָא בְּגוֹף וְחֲמֵד, וְהַחֲמֵד מְסִיתוֹ תְּמִיד לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה חֲמָרִיּוֹת, רַק שֶׁצְּרִיף הָאֵדָם לְשִׁבֵר אוֹתָן הַתַּאֲוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה בֵּא נָבֵא לַעֲבָדוֹת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה נִקְוָה לְתַשְׁלוּם הַגּוֹמֵל וְהַשְּׁכָר.

חוט של חסד

רבי אליהו מהגון האייתמרי זצ"ל

צורתו של יוסף היתה חקוקה בכסא הכבוד
עד שבא דוד המלך

קשה, אם הוא דרך תמיהה יכי התחת אלהים
אני, היתה לו לומר ויאמר יוסף אל תיראו
התחת אלהים אני כשם שאמר גבי יעקב (לעיל ל
התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן).

ויש לומר, ידוע שצורתו של יוסף היתה
חקוקה בכסא עד שבא דוד המלך ע"ה
כמו שכותב בעל לחות הברית ז"ל, לזה אמר
אל תיראו משום כי התחת אלהים אני, ובהיותי
תחת אלהיכם אין ראוי לי להזיק אפלו למי
שגמלני רעה. באפן שאמרו כי התחת אלהים
אינו דרך תמיהה, אלא שנתן טעם להם שאל
יחשבו שירע עמכם, משום שמתחת אלהים
הוא כלומר חקוק בכסא, ומי שצורתו חקוקה
שם אין ראוי להיות שגאה בלבו.

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א
התבוננות בימי הטובה שמה יתהפך הגלגל
ויבאו ימי הרעה

אפשר במה שפגשו פסוק (קהלת ז יד) 'ביום
טובה הנה בטוב וביום רעה ראה',
פי הן האדם שרואה עצמו בשלוח לא יגבה
לבו, ומרחוק יריח שמה יתהפך הגלגל ותדבקנו
הרעה ח"ו, וזה שאמר 'ביום טובה הנה בטוב',
אבל הן בעודך בטובה 'ביום רעה ראה', ותחשב
שמה יעביר כל טובו ויבאו ימי הרעה [וכו].
וזה שאמר אל תיראו כי התחת אלהים אני,
תמיד אני חושב במדת הדין שמה מעשי
ימנעו הטוב ממני, וחס ושלום יבוא עלי
פרענות וירידה, ומאחר שכן נכון לביכם בטוח,
פי תמיד ירא אנכי ממדת הדין, ובוראי לא
ארע לכם פי יגחתי פן תדבקני הרעה.

הוא, ואמרו חקמינו ז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה)
אברהם הפכו לטוב.

ויש לומר רמז לזה כי היצר הרע שמו סמאל,
ואמרו חקמינו ז"ל במסכת שבת דאל"ף
מרמו על למוד, והאי דרדקי אמר אל"ף ב"ת
היא אלוף בינה. ולזה רמז שאם עוסק בתורה
לוקח האל"ף מסמאל ואז נעשה סמאל עבד
לך, פי נשארו אותיות 'למס'. וזו נ"ט שכמו
לסבל על תורה, ועל ידי זה יהיה למס עבד
נעשה סמאל עובד לך, והוא על דרך מאמרם
ז"ל משכהו לבית המדרש.

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר (מ ט א)

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

נתינת צדקה מתוך דברי פיוס ורצוי

רמז פי בשיתן צדקה יפייס לעני בדברים טובים,
וזה רמז הנותן כשנותן צדקה, אמרי שפר
שיהיו אמריו לעני נאים ויפים, פי המפייסו הוא
מתברך ב"א ברכות כמו שאמרו ז"ל (ב"ב ט):

באר לחי

רבי חי ב"ר יעקב מ'מזן זצ"ל

השנת התורה על ידי נתינת צדקה

ואפשר עוד במה שכתב הרב צדקה וחיים
ז"ל דעל ידי שיתן צדקה יבין בתורה
ויבעמק התלכה, יענין שם. וזהו הנתן בשיתן
צדקה, אז יבין בתורה אמרי שפר.

ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים
אני (ג יט)

צֹרֵד הַמֹּד

רבי אברהם סבע זצ"ל

בכית יוסף על הריגת עשרה הרוגי מלכות

כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנֵנוּ שָׂא נָא פֶשַׁע אַחִיד וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְמֹלוּךְ וַעֲתָה שָׂא נָא לִפְשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבְיֶיךָ וַיִּכַּךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹהֵי וְגו'. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף אַל תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי וְגו'. וַעֲתָה אַל תִּירָאוּ אֲנִי אֶכְלָכֵל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם (ג' ו' - כ"א). וְהִקְדוּשׁ רִשְׁב״י ז"ל כָּתַב שְׂאֲחֵי יוֹסֵף הָיוּ בְנֵי גְבִיָּאִים וְרָאוּ הֶרְעָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשׂוּ, וְרָאוּ הַעֲנֵשׁ הַגְּדוֹל הַמַּעֲתֵד לְבֵא עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרְעֵם בְּעוֹן זֶה, וּבִפְרָט רָאוּ עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת שֶׁנִּעְנְשׂוּ בַּעֲבוּר זֶה, וְלָכֵן שְׂאָלוּ מִמֶּנּוּ שְׁנֵי דְבָרִים. הָאֶחָד שָׂא נָא לִפְשַׁע אַחִיד וְחַטָּאתָם, בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא יִהְיוּ נֶעְנָשִׁים. וְהַבִּי שָׂא נָא לִפְשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבְיֶיךָ, הֵם עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת שֶׁהָיוּ עַבְדֵי הָאֱלֹהִים, וְלֹא הָיָה בְּכָל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתָם, וְהָיוּ שְׂקוּלִים כְּגַד עֲשָׂרָה אַחֵי יוֹסֵף שֶׁהָיוּ בְּמִכְיָרָה, כְּאֶמְרָם וּמִימוֹתָם לֹא נִמְצְאוּ כְּמוֹתָם. וְלָכֵן כְּשֶׁהֲרִיגֵשׁ יוֹסֵף דְּבָר זֶה וְנִצְנָצָה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, בָּכָה כְּכִי גְדוֹל עַל הַרְיִגַת הַצַּדִּיקִים וְזָהוּ וַיִּכַּךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹהֵי. וְלָכֵן כְּשָׂבֵאוּ אַחֵיו לִפְנֵי הַשִּׁיבָם, לִפִּי שְׂזֹאת הַתְּשׁוּבָה לֹא הִיְתָה רְאוּיָה לְאוֹמְרָה לְשָׁלִיחַ.

וְהַשִּׁיב לָהֶם שְׁנֵי דְבָרִים כְּגַד הַשְׁנֵי דְבָרִים שְׂאָמְרוּ אַחֵיו. כְּגַד הַרְאֵשׁוֹנָה שְׂאָמְרוּ שָׂא נָא לִפְשַׁע אַחִיד, אֶמְרָ וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף אַל תִּירָאוּ. וּכְגַד הַשְּׁנִיתָ שְׂאָמְרוּ שָׂא נָא לִפְשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבְיֶיךָ שֶׁהֵם עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת, אֶמְרָ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי, אֶמְרָ וְכִי בְּמִקּוֹמוֹ אָנִי לְסֹלֶחַ לָכֶם, אֵינּוּ כֵּן, כִּי עֲמוֹ הַסְּלִיחָה, וּמָה שֶׁחַטָּאתָם לִי אָנִי סוֹלֵחַ וְאוֹמֵר לָכֶם אַל תִּירָאוּ, אֲבָל מָה שֶׁהוּא בִּיד הַשָּׁם אֵינִי יְכוֹל לְסֹלֶחַ, וּמָה תְּבַקְשׁוּ מִמֶּנִּי. וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטִבָּה, וְלָמָּה אֶעֱשֶׂה עִמָּכֶם רָעָה. וְעַם כָּל זֶה וַעֲתָה אַל תִּירָאוּ, כְּלוֹמֵר בְּעַת הַזֹּאת אַל תִּירָאוּ, אֲבָל לְאַחַר זְמַן תִּירָאוּ.

מנושאי הפרשה

טעם בכית יוסף

יֵד מִטָּה

רבי חיים מט"ה אמריליו זצ"ל

בכית יוסף על שחשדוהו בחנם

וַיִּכַּךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹהֵי. יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּכִיָּה זוֹ לְמָה, וּמַהחֲכֵם הַשְּׁלֵם גִּיסֵי הַיִּי שֶׁמַּעֲתִי בְּמָה שְׂאָמְרוּ בְּפִרְקָה קָמָא דִּיוֹמָא (י"ח), כְּשֶׁהָיוּ מַשְׁבִּיעִין אֶת הַכֹּהֵן גְּדוֹל בְּעָרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁלֹּא יִשְׁנָה דְּבָר מִכָּל מָה שְׂאָמְרוּ לוֹ, הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכָה עַל שִׁחְשְׁדוּהוּ אֶפִּיקוּרוֹס, וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִים לִפִּי שִׁחְשְׁדוֹ לְמִי שֶׁמַּעֲשִׂיו סְתוּמִים, שְׂמָא אֵין בְּלַבּוֹ בְּלוּם כּוֹ, יַעֲזֵן שָׁם. לְזֶה הַטַּעַם בָּכָה יוֹסֵף עַל שִׁחְשְׁדוּהוּ שִׁישׁ טִינָה בְּלַבּוֹ עֲלֵיהֶם.

בכית יוסף מדברי התוכחה שגרמו בדברי

האחים

אֲבָל מִמַּהר"ד מִיכָּאֵל מַלְמֵד גַּיִי שֶׁמַּעֲתִי בְּמָה שְׂאָמְרוּ בְּנִזְיֹר (כ"ג). 'אִישָׁה הַפָּרָם וְהַיִּסְלַח לָהּ, בְּאִשָּׁה שֶׁהִפְרָ לָהּ בְּעֵלָה וְהִיא לֹא יִדְעָה הַפְּתוּב מְדַבֵּר שֶׁהִיא צְרִיכָה כְּפָרָה וְסָלִיחָה, וְכִשְׁהָיָה מְגִיעַ רַבִּי עֲקִיבָא לְזֶה הַפְּסוּק הָיָה בּוֹכָה, וּמָה מִי שֶׁנִּתְפַּנֵּן לְעֵלּוֹת בִּידוֹ בְּשׂר חֲזִיר וְעֵלָה בִּידוֹ בְּשׂר טֵלָה כִּן טַעוֹן כְּפָרָה, הַמְכַנֵּן לְעֵלּוֹת בִּידוֹ בְּשׂר חֲזִיר וְכֵן עֵלָה בִּידוֹ חֲזִיר עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

לְזֶה כְּשֶׁשָּׁמַע יוֹסֵף 'אֲנֵנוּ שָׂא נָא' וַיִּכַּךְ יוֹסֵף, בְּאֶמְרוֹ וּמָה אֵלוֹ שֶׁנִּתְפַּנֵּנוּ לְרָעָה וְהַבִּיחָה חֲשַׁבָה לְטוֹבָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטִבָּה', וְאַף עַל פִּי כֵּן אוֹמְרִים 'שָׂא נָא לִפְשַׁע' וְשׂוֹאֲלִים כְּפָרָה, לְזֶה 'וַיִּכַּךְ יוֹסֵף' כְּמוֹ שֶׁבָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא בְּאֶמְרוֹ כֵּל שְׁכָן לְמִי שֶׁנִּתְפַּנֵּן לְרָעָה דְּכַמָּה וְכַמָּה צְרִיף לְכַפְרָה.

עֲפֵנֵי שִׁיחַר

רבי שמואל טייב זצ"ל

ככית יוסף על תוכחת האחים שכל עונותיהם עברו לחלקו

כה תאמרו ליוסף אָנָּא שָׂא נָא פִּשְׁעֵי אַחִידִי וְחִטָּאתֶם כִּי רָעָה גְּמִלוּךְ וְעַתָּה שָׂא נָא לְפִשְׁעֵי עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבִּידִי וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו. וַיִּתֶּבֶן כִּי לְשׁוֹן 'גְּמוּל' נוֹפֵל עַל מִי שֶׁקָּדַם לוֹ טוֹבָה אוֹ רָעָה מֵאֵת רַעְיָהוּ, יִפֵּל בּוֹ לְשׁוֹן תְּשׁוּלוֹם גְּמוּל. עוֹד נוֹדַע כִּי צְרוּת וּתְלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל יוֹסֵף הִכַּל בָּא מִמֶּנּוּ בְּהִבְיָאוֹ דְּבַתֶּם רָעָה אֶל אַבְיָהֶם, הִגַּם כִּי לְטוֹבָתָם נִתְכַּנַּן שְׂיֹכִיחַ אוֹתָם אַבְיָהֶם תּוֹכַחְתוֹ מוֹסֵר לְלֶכֶת בְּאַרְחַ מִיִּשׁוּר, מִכֵּל מְקוֹם הֵם חֲשָׁבוּ שֶׁפִּנּוּתוֹ לְרָעָה לְהִבְאִישׁ רִיחַם בְּעֵינֵי אַבְיָהֶם וּלְהִתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹנָם, וְאִזְ קָרָה מֵה שֶׁקָּרָה.

ועל כן כְּאֲשֶׁר מֵת אַבְיָהֶם חֲשׂוּ בְּרֵאשֵׁם פֶּן תִּדְבַּקְם הַרְעָה לְגִמְלָם רָעָה, לִזְוָה נִגְשׂוּ וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אַבִּידִי צִוָּה וְגו' שָׂא נָא פִּשְׁעֵי אַחִידִי, וְהַשְׁפִּילוּ פִּיהֶם לְרַמֵּז לוֹ כִּי לֹא בָּם הָאֲשֵׁם רַק בּוֹ, יַעַן רָעָה הַזֹּאת הִבְאִיהָ עֲלֶיךָ מִדֶּד הַיִּתְהָ זֹאת לָךְ, כִּי אֶתָּה הִחַלְתָּ בְּקַלְקֵלָהּ, כִּי הֵם רַק רָעָה גְּמִלוּךְ, יִרְצָה שֶׁהַרְעָה אֲשֶׁר הִרְעוּ לָךְ הִיא תְּשׁוּלוֹם גְּמוּל הַרְעָה שֶׁהִרְעוּתָ לָהֶם בְּהִבְיָאָךְ אֵת דְּבַתֶּם הַרְעָה אֶל אַבְיָהֶם לְהִבְאִישׁ אֵת רִיחַם בְּעֵינָיו, וְאִם כֵּן אֵין מִתְרַאֲוִי לְנִטוֹר אֵיבָה לָהֶם.

ויוסף בְּחֻכְמָתוֹ הִבִּין אֶל שְׂכָל מַלְיָהּ וּמָה יִרְמִזוּן דְּבַרְיָהֶם, לְכֵן וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו שֶׁחֲשַׁדוּהוּ חֲנָם כִּי מִחֲשַׁבְתּוֹ רָעָה, וּבְאֵמַת פְּנִיתוֹ לְטוֹב לָהֶם כֹּל הַיָּמִים, וְעַל כֵּן בָּכָה כְּדֶרֶךְ הַנְּחָשׁ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ, וַיִּכְדֶּרֶךְ כֵּהֵן גְּדוּל כַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכָה עַל שֶׁחֲשַׁדוּהוּ בְּמָה שֶׁאֵין בּוֹ [וכו'].

או יאמר בְּטַעַם בְּכִיתוֹ, וַיִּנְשָׁב עוֹד כִּפְּל אוֹמְרָם 'עַתָּה שָׂא נָא' וְגו' אַחֲרֵי שֶׁאֲמָרוּ בְּכַר 'אָנָּא שָׂא נָא' וְגו', וְגַם נִבִּין מִלְצִית אוֹמְרָם

'עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבִּידִי' וְלֹא אֲמָרוּ בְּקִצּוֹר 'פִּשְׁעֵי אַחִידִי' כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּתַחֲלָה.

ואחשב בְּיִשׁוּב כָּל זֶה, עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב

הַחֲסִיד בְּעַל חוֹבַת הַלְּבָבוֹת (שַׁעַר הַכְּנִיעָה פ"ז), שֶׁתִּמְסַפֵּר לְשׁוֹן הַרְעָה עַל חֲבֵרוֹ יִהְיֶה עוֹנֵשׁוֹ שֶׁחֲטָאֵי הַנְּדָבָר יוֹשְׁמוּ עַל שְׂכָם הַמְּדַבֵּר, וְזִכְיוֹת הַמְּדַבֵּר יוֹסְרוּ מִמֶּנּוּ וַיּוֹשְׁמוּ עַל שְׂכָם הַנְּדָבָר, וְכָתַב שֵׁם מַעֲשֵׂה בְּחִסִּיד אַחַד שֶׁאִישׁ אַחַד דִּבֵּר עֲלָיו סְרָה, וְכֹאֲשֶׁר שָׁמַע הַחֲסִיד שֶׁלַּח לוֹ מִנְחָה מְזֻמֶּרֶת אֲרָצוֹ, וְתוֹכָה רְצוּף אֲגָרַת בְּאֵמֶר לוֹ אֶתָּה שֶׁלַּחְתָּ לִּי מִנְחָה מְזֻכְרֵיחִיד בְּדַבְרֶךָ סְרָה עָלַי, וְגַם גְּמִלְתִּנִּי טוֹבָה בְּמָה שֶׁהִקְלַתְּ מֵעָלַי מִשָּׂא חֲטָאתִי עוֹנוֹתִי וּפְשָׁעֵי וַיִּתְתֶּם עַל שְׂכָמְךָ, וְאֵנֹכִי גְּמִלְתִּיךָ בְּזֶה, עֵינֵי שֵׁם.

הנה כִּי כֵן אַחֲרֵי שֶׁרָמְזוּ לוֹ בְּדַבְרֵיהֶם עַל

שְׁדַבֵּר סְרָה עֲלֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲדָבָה, וְכִי עַל כֵּן גְּמִלוּהוּ רָעָה אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָהּ, אֲמָרוּ כִּי עַתָּה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נּוֹסֵף עוֹד אֵלֶיךָ עֲגֵשׁ אַחַר כִּי תִשָּׂא כְּעַת עַל שְׂכָמְךָ פִּשְׁעֵי אַחִידִי וְחִטָּאתֶם עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבִּידִי, כִּי כָּל מָה שֶׁפִּשְׁעֵנּוּ וּמְרִינוֹ מִנְעוּרָיו עַד עַתָּה שָׂא נָא אוֹתָם אֶתָּה לְכַדֵּךְ וְנִגְיִנוּ מִפִּשְׁעֵי רַב, וְעַל לְשׁוֹן אֲמָרָם 'עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבִּידִי' בָּאוּ לְרַמֵּז כִּי עַד כֹּה צְדִיקִים אֲנִיחֵנוּ וְלֹא חֲטָאנוּ וַיִּרְאוּיִם לְהִקְרָא עַבְדֵי ה', וְלֹא כְּמוֹ שֶׁחֲשַׁבְתָּ עֲלֵינוּ רָעָה.

ולזה וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו דְּבָרִים מְרִים

כִּלְעֵנָה בְּאֵלָהּ, שֶׁמִּלְכָּד תְּלָאוֹתָיו וְצוּרֹתָיו הַרְבוֹת וְהַרְעוֹת נּוֹסֵף עוֹד לוֹ צָרָה אַחֲרַת לְשֵׁאת עַל שְׂכָמוֹ פִּשְׁעֵי אַחֲרִים וּזְלָתוֹ, עַל זֶה בָּכָה, כִּי בְּאֵמַת לִזְוָה נִאָּה לְכַכּוֹת וּלְזֶה נִאָּה לְהִתְאַבֵּל, וְאַחַר כָּאֵ לְהִתְנַצֵּל בְּמָה שֶׁחֲטָא כִּנְגָדָם כִּי פִּנּוּתוֹ הִיָּתֵה רְצוּיָה לְטוֹבָתָם וְלֹא לְהִבְאִישׁ אֵת רִיחַם וּלְהִתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹנָם וְכֹאֲמָרוּ.

מַעֲשֵׂי צְדִיקִים

הִלָּה הִיָּה דָכָס חָשׁוּב וּמְקֻרָב לַמַּלְכוּת, וּלְאַחַר הַחֲתֻנָּה הִבִּיעַ אֶת בִּקְשׁוֹ בְּאַזְנֵי הַמַּחֲתָן, כִּי הוּא מִשְׁתַּקֵּק שֶׁהֶרְבֵּי יִגִּיעַ לְבַקֵּר בְּאַחֲזָתוֹ, וְאוּלַי אִף יֵאבֶה לְטַעַם בְּבֵיתוֹ מֵעַט פְּרוֹת וְגִדְרִים וְיִקְרִים.

שָׁאַל הַמַּחֲתָן בַּחֲשֵׁשׁ אֶת הֶרְבֵּי, שֶׁנִּתְרַצֶּה לְהַצְעָה, וְנִיאוֹת לְהִכְנִס לְאַחֲזָה. כְּשָׁבַא לְפָנָיו אָמַר לוֹ הָאָדוֹן בְּסִתְרָה, "רְצוּנִי לְשָׂאֵל מִמֶּךָ שְׂאֵלָה", וַיֹּאמֶר לוֹ, "שְׂאֵל", אָמַר לוֹ הַשֵּׁר, "הֲלֹא אַתָּה מְגֹדְלֵי הַיְּהוּדִים, בְּוֹדָאֵי יוֹדֵעַ הַנָּךְ מִתִּי יְבוֹא מִשִּׁיחַ, אֲבִבְשֶׁךָ שְׂתֹאמַר לִי".

הֶרְבִּי יָשַׁב עַל כֶּסֶף בְּשִׂתְקָה, שֶׁקַע בְּשֶׁרְעַפּוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, פָּנָיו הִלְכוּ וְהִשְׁתַּנּוּ מִרְגַע לְרְגַע, עַד שֶׁנִּרְאָה הִיָּה שֶׁהוּא קְרוֹב לְהִתְעַלְפוֹת.

כָּךְ יָשַׁב כְּמַחְצִית הַשָּׁעָה וְאַחַר הַשִּׁיב לְאָדוֹן, "הֲלֹא אַתָּה מְקוֹרֵב לַמַּלְכוּת וְסוּדוֹת הַמְּלוּכָה יוֹדְעִים לָךְ, אִם יִבְקֶשְׁךָ אָדָם שֶׁתִּגְלֶה לוֹ מֵהַסּוּדוֹת הַכְּמוּסִים מֵאֵד, הֲאִם תֹּאמַר לוֹ".

וַיַּעַן הַדָּכָס, "לֹא". אָמַר לוֹ, "גַּם שְׂאֵלְךָ מֵהַסּוּדוֹת הַכְּמוּסִים לְנוּ, אֲשֶׁר אֵין יְכוּלִים לְגַלוֹתָם". בְּצֵאתוֹ שְׂאֵלוֹהוּ הַמְקֻרְבִים לָמָּה לֹא עֲנֶהוּ מִיָּד, וּמִפְּנֵי מָה נִשְׁתַּהַּ בְּתִשׁוּבָתוֹ זֶה.

אָמַר לָהֶם, "בְּעֵת שֶׁשְׂאֵל הַשֵּׁר, לֹא יָדַעְתִּי אֶת הַתְּשׁוּבָה לְשֵׂאֲלָתוֹ, וְדַבְּרָתִי לְמַעַלְהָ עַד שֶׁהוֹדִיעֵנו לִי. אִם הִיִּיתִי אוֹמֵר לוֹ שְׂאִינִי יוֹדֵעַ, לֹא הִיָּה מֵאֲמִין לִי, עַד שֶׁנִּתְּוַדַּעְתִּי, וְאֵז אֲמַרְתִּי לוֹ אֶת הָאֱמֶת". (כְּתִיב ר"י פֶּרָאנְעֵר אוֹת קו"ו)

יִצְיָן, כִּי בְּשָׁנוֹת מְלַחְמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, בְּעֵת שֶׁהִתְאַכְסֵן הַרְהו"ק הַקְּדוֹשֵׁת צִיּוֹן מִבְּאֵבוֹב זִיע"א הִי"ד, אֶצֶל הֶרְבֵּי מְקַאשִׁיפְקָא זִיע"א,

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתֶכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (מט א)

בְּרַשִׁי, בְּקֶשׁ לְגַלוֹת אֶת הַקֶּץ, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְהִתְחִיל אוֹמֵר דְּבָרִים אַחֲרִים.

סִפֵּר הַרְהו"ק **רַבִּי מִשָּׁה מְקוֹבְרִין** זִיע"א, כִּי בְּעַת שֶׁעָמַד הַרְהו"ק **רַבִּי מְרִדְכֵי מְנַשְׁכִּי** זִיע"א בְּפָרֶק שְׂדוּכֵי בְּנוֹ, הַרְהו"ק **רַבִּי יַעֲקֹב אַרְיָה לֵיב מְקַאוּלָא** זִיע"א, אָמַר לְמִקְרָבּוֹ.

"מֵאַחַר" וּבְכָל מְקָרָה, תְּלַמִּיד חֲכָם אֵין בְּעֵתִים הַלְלוֹ, אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתְּהִינֶנּוּ לְבְנֵי מַעוֹת בְּרוּחַ, וְהוּא לֹא יִצְטָרֵף לְהִטְרַד עֲבוּרָו, מִי שְׁיִתָּן לוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים רַבֵּל כֶּסֶף, הוּא יִשְׁתַּדֵּף עִמּוֹ".

שְׂמַע אֶת הַדְּבָרִים חֲסִיד חָשׁוּב, הַזְּרָזוּ וּמְכַר כֶּל חִפְצָיו וּרְכוּשׁוֹ, מְלַבֵּד בֵּית הַמִּזְבִּיחַ שֶׁבּוּ הַתְּגוּרָר, עַד שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ לְקַבֵּץ אֶת הַסְּכּוּם הַעֲנֵק, הִגִּיעַ לְבֵית הֶרְבֵּי, וְהִנִּיחַ אֶת כֶּל הַמַּעוֹת עַל הַשִּׁלְחָן.

הֶרְבִּי, שֶׁהִשְׁדוּף עִם אוֹתוֹ אָדָם לֹא מִצָּא חֵן בְּעֵינָיו, עֲנֶה, "חֲשַׁבְתִּי עַל רַבְלִים לְבָנִים", בְּעֵת הַהוּא הָיוּ גַם רַבְלִים חֲדָשִׁים מִכֶּסֶף, שֶׁהָיוּ יְקָרִים יוֹתֵר, הַהִפְרָשׁ בֵּין הַחֲדָשִׁים לְיִשְׁנָיִם עָמַד עַל כְּמֵאָה וְחֲמֵשִׁים רַבֵּל כֶּסֶף.

נַעֲנֶה הֶרֶב מְקַאוּלָא, הִחֲתָן דָּנּוּ, שֶׁהִיָּה אֵז בַּחוּר צְעִיר לְיָמִים וְאָמַר, "מֵאִי נִפְקָא מִנָּה, כֶּל מַעוֹת שְׂיָבִיא הֵם מַעוֹת לְבֹן", כִּי הֲלֹא 'לְבֹן' הִיָּה הַחוּתָן הָרָאשׁוֹן שֶׁנִּזְכַּר בַּתּוֹרָה, וְכָךְ נִסְגַר הַשְּׂדוּף.

הַחֲתֻנָּה נְעֲרָכָה בְּחֶצְרוֹ שֶׁל הָאָדוֹן בַּעַל הַכֶּפֶר וְהָאָזוֹר, שֶׁנַּעֲנֶה לְבִקְשַׁת הַמַּחֲתָן שֶׁהִתְגוּרָר בְּכִפְרוֹ שָׁנִים רְבוֹת, וְהַעֲמִיד לְרִשְׁתּוֹ אֶת חֶצְרוֹ הַמִּפְאָרְתָּ.

לנסע בדחפיות לבריסק, ולבני המשלחת פנה ואמר, "אם תמשה וארבעים אלף מישראל מחכים לי, מרחני לנסע".

"ואתה בני", סים החפץ חיים את ספורו ופנה אל האיש, "שמע לי, אם אמת היה הדבר שאלפי יהודים מחכים לבוא המשיח, בודאי היה בא, אולם לדאבוננו ההפך הוא הנכון, המשיח מחכה עלינו". (בייטיים חנמה)

ינרא מנחה פי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו
לסבל ויהי למס עבד (מט טו)

לעירוי של הרה"ק רבי חיים מקראסנא זיע"א, הודמו אורח מפרסם, עושה להטוטיים, לולין ידוע, שהיה מהלך על חבל הפרוס מעל הנהר.

מונן מאליו, שכל בני העיר נהרו לראות את הפלא, כיצד הלה מטיל על חבל מתוח בגבהים ואינו נופל. למרבה התמיהה יצא גם רבי חיים לראותו, כשנשאל על כך היתה תשובתו, כי למד ממונו דבר חשוב, יסוד גדול בעבודת השי"ת.

אמת שעקר משרת הלהטוטן, היא לקבל כסף מהניצבים לראותו תמורת מעשה הפלא שהוא מראה להם, אבל ברור הדבר, כי אם בשעה שהוא מהלך על החבל הדק, יסית דעתו לרגע מגדל הסכנה שמא יפל לתוך הנהר, ויחשב על הכסף שקבל, הרי הוא מסכן את חייו.

מחשבתו נתונה רק להזהר ולהשמר שלא יפל, ללא כל מחשבה אחרת. זהו מוסר השכל ללומדי תורה, למרות שהתר להם ללמוד לשם מטרה של רבנות והוראה, שהרי 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', באותה

ספר לו את אשר שמע מאביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א.

פי זקנו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א בדברו פעם בענין ביאת משיח אמו, שזמן קץ הימין לא נתגלה כי אם ליעקב אבינו ע"ה, ולדניאל, ולקדוש רבי מרדכי מנשכיז, ומסורה זו היא פליאה. (רשפי אט החדש ע"פ תולדות אדמור"י באבוב)

עד פי נבא טילה (מט י)

יהודי שפגש את החפץ חיים זצ"ל, שאלו כיצד המשיח אינו מתגלה ומגיע לפדותנו מהגלות הארצה, אחר שהוא רואה את כלל ישראל מצפים לבואו זמן כה רב, זה מאות שנים.

השיבו החפץ חיים במעשה שהיה, בעיר בריסק התפנתה משרת הרבנות, בני העיר נמנו וגמרו לקבל כאלוף לראשם את הבית הלוי, רבי יוסף זב בער מבריסק זצ"ל, לכהן כרב העיר.

הבית הלוי התגורר אותה עת בווארשא, משלחת נכבדה מחשובי העיר בריסק באה לבשרו על המנוי ולהביאו לעירם, אך הוא התנגד בתקיף, ישבו ונסו לשכנעו בכה ובכה, אך הוא באחת, "אינני רוצה לכהן כרב".

משראו כי הוא עומד בתקיף על דעתו, קם אחד מנכבדי קהלת בריסק ואמר, "רבי, תמשה וארבעים אלף נפש מישראל מצפים עליכם, ואתם אינכם רוצים להענות לבקשתם".

כיןן ששמע דברים אלו, מיד קרא לרבנית שתתן לו את מלבושי השבת, כי עליו

חופץ לארבע אמות, יהא אשר יהא, והרץ על כל דבר נעשה טבע". (הרבי הקדוש)

בימי בחרותו, נסע הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א ללמד בישיבה בעיר ויצעו בראשות רבי ישעיה זילברשטיין זצ"ל בעל מעשי למלה. הוא הגיע לעיר אחר טלטול מפרו, כיון שהנסיעה ברכבת עד בודפשט בירת הונגריה נמשכה שעות רבות, ומשם לוויצעו באפן אחר.

רבי אהרן היה חלש בגופו מטבעו, לפיכך היטה נסיעה זו עבורו דבר המפרך את הגוף. הוא הגיע לוויצעו בסוף השבוע, ובהגיעו היה עליו לדאג למגוריו, למקומו בישיבה, למאכליו, ולשאר סדורים.

תחלה היה עליו להכין עצמו לשבת קדש המומשמשת ובאה, ברשותו היה סכום כסף זעום ביותר, שהביא עמו מבית אביו מאונגוואר, אף בטחוננו החזק בה' היה לו למשיב נפש, כי ה' הרחמן בודאי יהיה לעזרו ובשמים הכל מוכן כבר עבורו, רק מעט סבלנות דרושה בצרוף בטחון חזק, והישועה בא תבא ולא תאחר.

בסייעתא דשמיא, פגש בו בלכתו ברחוב אחד מחשובי הקהלה, תלמיד חכם וירא שמים מפרסם, ופניו מצאו חן בעיניו. הבין האיש, שבודאי בא הבחור הזה לוויצעו להתקבל לישיבה, נתן לו שלום, הזמינו להכנס אליו להנפש מעט ולטעם דבר מה, וספר שהוא גר בקרבת מקום.

רבי אהרן לא סרב לבקשת בעל הבית, בשיחתם הראשונה התענין אודות כשרות המאכלים, בכמה מלים הבין שבבית זה יהיה

שעה שהם לומדים תורה, חביבים הם להזהר מאותה מחשבה שהיא בגדר 'שלא לשמה'.

עלולים הם חלילה בעקבותיה לפל לעמקי שאול תחתית, עליהם להקפיד שכל מחשבתם בעסקם בתורה הקדושה תהא אף ורק לעשות נחת רוח להש"ת. (סדר הדורות החדש)

בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי טור (מט כב)

בתרגום יונתו, וכד הוו מקלסיו קדמך הוו בנתהון דשלטוניה מהלכן על טוריא ושדיו לקמך שריו וקטלאיו דדהבא מן בגלל דתתלי עינך בהו ולא תליתא עינך בחדא מנהון למתחייבא בהון ליום דינא רבא.

כאשר ישבתי בצוותא עם הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א ביער, ועסקנו בלמוד מסכת קדושין, הרימותי לפתע באמצע הלמוד את ראשי והסתכלתי בין אילנות היער, ובדיק בזה הרגע עברה כנגד עיני מרחק חמשים מטר בערך, אשה נכריה.

מוכן, שמיד הטיתי את ראשי לצד אחר, אף רבי אהרן הרגיש בדבר ואמר לי, "ראה בני את פח היצר הרע, כל זמן שישבת כאן לזידי ולמדתי, לא הרמת את עיניך. רק קשעברה שם גויה, פתאום הרמת את עיניך בלא שום פנוה.

תדע לך בני, שכל זמן שאדם אינו מתקן פגם עינים לגמרי, קשהולכת בדרך פרוצה, נתן האות לבעל דבר לתת מכה בצד ההוא, ואז האדם מרים את עיניו ורואה מה שאינו צריך לראות. על כן יש להתאמץ ולהתרגל לא להרים עיניו בשום אפן להסתכל

כן שמש ברבנות ויטבסק הגדולה, במשך ששים שנה נוספות.

כאָטור שלח אותו רבו הרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א, בעל התניא, לשמש כרבה של ויטבסק, שאל ממנו הרבי שלש שאלות ואמר לו גם את התשובות עליהן, שיידע כיצד עליו להורות בהן הלכה למעשה.

אחר כמה ימים כאשר הגיע לויטבסק, שאלו אותו אחת משלש השאלות האמורות, במהלך השבועים שהיה שם, הידמנה לפניו השאלה השנייה, בטוח היה שיביאו לפניו קצת גם את השאלה השלישית ובזה יסתים הדבר, אך לא כך ארע.

מאז ידע נכוחה, כי כל עוד לא תובא לפניו השאלה השלישית, לא יסתלק מהעולם והוא ימשיך לכהן כרב העיר. כך עברו עליו בעיר זו ששים שנה, עד שבקרב שבת בשעות הבקר, נגש אלו קצב ובפיו השאלה השלישית.

היה זה בימי יקנותו, מחמת גילו כבר לא היה משיב לבדו על שאלות, ישבו לפניו בית דין של שלשה רבנים, והם היו משיבים על שאלות אסור והתר. עתה, כאשר הגיעה לידם השאלה של אותו קצב עם הראה, הטרפוה.

כאָטור שמע רבי אייזיק את השאלה, יצא מחדרו ובדק בשנית את הראה, ומצא שהיא כשרה. הדינים הביטו זה על זה, וגם החלו להתלחש ביניהם, בחשכם שהוא "עובר בטל" ר"ל, אך הוא לא נתפעל מהם, ואים על הקצב בדברים תקיפים שיאמר את האמת, מה ארע עם הראה.

לבסוף נענה הקצב, והודה שרצה שהדינים יטרפוה. הוא אף אמר מה הסבה שחפץ בכך, והודה שהוסיף ונקב בידו את

הכל על הצד היותר טוב. בנוסף, חזות פני האישי שהעידה עליו שהוא יהודי ירא שמים וחרד על דבר ה' ותורתו.

אחרי שטעם דבר מה והחיה את נפשו, אמר לו המארח שהוא מזמינו לסעד בביתו בשבת קדש בקביעות, והוא נענה להזמנתו. ברם, בשבת הראשונה בה הגיע לאכל את סעודת שבת קדש, צפתה לרבי אהרן הפתעה בלתי נעימה.

לבטל הבית היו שתי בנות בוגרות, ומחוסר השגה שנשתבשו בה בסביבות צ'כיה הרבה יראים ושלמים, הושיב את בנותיו לשלחן בדיוק מול מקום הפחור האורח. הוא לא העיר על כך מאומה, אך מובן שלא הרים את ראשו אף פעם כדי שלא יכשל בראיה אסורה ח"ו.

רבי אהרן המשיך לאכל את סעודתו ולדבר דברי תורה עם בעל הבית כאלו לא ארע דבר. כך נהג בקביעות במשך שנתים, כי היה המארח מחשוני העיר בעניני גשמיות ורוחניות.

אחר שנים רבות, כשנזדמן לרבי לשוחח עם תלמידיו בענין זה, אמר בפה קדשו, "האמינו לי בני, שברוך הוא וברוך שמו כל זמן שהייתי אצל בעל בית זה, מעולם לא ראיתי את בנותיו, אפלו בשוגג, ממש היתה לי שמירה עליונה בזה". (הרבי הקדוש)

ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו (מט לג)

החסיד המפרסם **רבי אייזיק מהומיל** זצ"ל, כהן כרב העיר אסטראונוא הסמוכה לויטבסק במשך חמש עשרה שנה, ואחרי

יומא דהילולא

בצל תלמידו הגדול הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א (סם הגדולים החדש).

שמט כמוכית ובעל תפלה בפולנא, ואחרי הסתלקותו, מלא התולדות מקומו, אחר שעבר לפולנא מנעמרוב. אחר הסתלקותו קבץ תלמידו רבי גדליה מליניץ חלק מדרשותיו והדפיסם בספר בשם 'קול אריה'. (שבחי הבעש"ט השלם, עלים לתרופה)

חבה יתרה היתה לו אצל הבעש"ט, לכן כשחשקה נפשו ללמד חכמת שיחת בהמות ועופות ושיחת דקלים, אחר שנצטרף לו זה לתוכה, ואמר שהיה פונתו לשם שמים, נסע אל רבו לבקש שילמדנו חכמה זו.

בתחלה לא נעתר הבעש"ט לבקשתו, אף פעם בהזדמנות כשהיו בדרך ולמדו בצוואתא, גלה לו הבעש"ט עקר עמק סוד חכמה זו, ואגב גררא היה מבאר לו מאמרים בזהר ותקוניים, והיה שומעם באזנו אחת, ובאזנו השניה היה שומע האף העופות משיחים, והאף הבהמות והחיות משיחות.

כל אלו הסודות היה מבאר לו בנסיעה זו עד קרוב לעיר, בבאם קרוב לעיר שאל הבעש"ט את המוכיח אם הבין חכמה זו, כשנענה בחיוב, העביר הבעש"ט ידיו על פני רבנו, ונשכחו הימנו כל פרטי הסודות שבחכמה זו, לא נשאר לו לזכרון כי אם ההקדמה.

אז שחק הבעש"ט ואמר, אלו היה נצרך לך לדעת חכמה זו, מה שהיה תועלת לך לעבודת הבורא, מעצמי הייתי מזדרז ללמדך.

רבי יהודה אריה לייב ב"ר יחיאל מיכל, המוכיח מפולנא, היה מראשוני הצדיקים שדבקו בהרה"ק **הבעל שם טוב הקדוש** זיע"א, והלכו לאורו, אור שבעת הימים, ככל הנראה מעת התגלותו בשנת תצ"ד.

בתחלה, שמש כמלמד בביתו של **רבי נחמן מקוסוב**, התקרבותו אל הבעל שם טוב היתה על ידי מעשה מפלא, כפי שספר תלמידו הרה"ק **רבי גדליה מליניץ בעל תשואות חן**. היה זה כשדר בבית שמזיקים אוו למושב להם, ובו בפרק פגש את הבעש"ט שבא לבית, ואמר לו שכשישמע את המזיקים, יאמר "ישראל בן אליעזר יש כאו", והללו יברחו משם, וכו ה"ה. אז אמר, כיון ששם 'ישראל בן אליעזר' הוא שם קדוש, שמע מנה שצדיק הוא, מאז דבק בו. (שבחי הבעש"ט)

לאחר שנתקרב אל הבעש"ט, החל להפיץ את אורו בהיר בקרב קהלות ישראל, בהיות ששמו הלך לפניו כמגיד מישרים ומוכיח, היה מראשוני מפיצי תורת החסידות. מקום מושבו היה אמנם בפולנא, אף הוא סבב בכל העולם, להאיר את אור החסידות בכל תפוצות ישראל, כפי שמעיד עליו הרה"ק **רבי אשר צבי מאוסטרבה בעל מעין החכמה**.

בהשפעתו נתקרב אל החסידות בין היתר הכהן הגדול מפולנא **ה'תולדות יעקב יוסף** זיע"א, ויש אומרים שאף הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א.

היה גדול וקדוש, והיה שומע כרוזין משמים. אחר הסתלקות הבעל שם טוב, הסתופף

כְּשֶׁהֵייתִי קֶטָן כָּבוֹ שִׁבַע או שְׁמוֹנֶה, קָרָא אוֹתִי אָבִי הַרְה"ק רַבֵּי פִנְחָס מְקַאָרִיץ לַחוּץ, וְהִרְאָה לִי עֲמוּדָא דְנוּרָא. רְאִיתִי אֶת הָעֲמוּד, וְאָז אָמַר לִי אָבִי שְׁנַפְטֵר רַבֵּי אַרְיֵה לֵיב, הַמוּכָיִח מִפּוֹלְנָא, וְתִזְכֹּר שֶׁהָיָה אִישׁ בְּזֵה הָעוֹלָם, שֶׁעֲמַד עֲמוּדָא דְנוּרָא אַחַר פְּטִירָתוֹ. (אור הגנוז)

מְסַפֵּר שֶׁרַבְּנוּ הָיָה פֶּעַם בְּבֵית הַחַיִּים בְּפּוֹלְנָא, וּבִעֲבָרוֹ לִיד אַחַת הַחֲלֻקוֹת, הִרְגִּישׁ רִיחַ טוֹב הָעוֹלָה מִפִּיסַת אֲדָמָה זו, וְרָצָה לְקַנּוּתָהּ. קָבַר זֶה הָיָה שִׁיף לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר בָּכַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָיָה מְגִיעַ וְאוֹמֵר שֵׁם פְּרָקִי תְהִלִּים, אַחַר הָיָה מִפְּזָר מְעוֹת עַל הַמְּקוֹם, אוֹסְפוֹ, וּמַחֲלֶקוֹ לְעַנְיִים.

כְּשֶׁרַבְּנוּ פָּנָה אֶל הַח"ק וְהִבִּיעַ רְצוֹנוֹ לְקַנּוּת הַחֲלֻקָּה, אָמְרוּ לוֹ שֶׁזֶה שִׁיף לְאַבְרָהָם פְּלוֹנִי, קָרָא לוֹ רַבְּנוּ, וּבִקְשׁוּ שִׁימְכְרֵנוּ לוֹ, וְהוּא לֹא רָצָה בְּאֲמָרוֹ שֶׁהוּא כָּבֵר עֲמַל שָׁנִים רַבּוֹת עַל הַמְּקוֹם, וְסִפֵּר לוֹ סֵדֵר הַנְּהַגְתּוֹ מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ. אָמַר לוֹ רַבְּנוּ שִׁישׁ מְקוֹם לְשִׁיגֵיהֶם, וְהִסְכִּים הָאֲבָרָה.

עֲבָרוּ יָמִים, וּרַבְּנוּ הָיָה טְמוּן כָּבֵר בְּאוֹתָהּ חֲלֻקָּה, וְהַתּוֹלְדוֹת רָאָה אֶת הַחֲלֻקָּה וְהִרְגִּישׁ גַּם הוּא בְּנַחוּם הָעוֹלָה מִן הַמְּקוֹם. פָּנָה גַּם הוּא אֶל הַח"ק, וְנִעְנָה שֶׁזֶה שִׁיף לְאַבְרָהָם פְּלוֹנִי, הוּא קָרָא לְאַבְרָהָם וּבִקְשׁוּ שִׁימְכֵר חֲלֻקָּה, וּבְשִׁמְעוּ דְבָרֵי הָאֲבָרָה, עָנָה שִׁיגֵיהֶם מְקוֹם לְשַׁלְשֶׁתָּם. אַחַר פְּטִירַת הַתּוֹלְדוֹת, י"ב שָׁנִים אַחַר רַבְּנוּ, הִסְמִינּוּהוּ בְּמְקוֹם, וְהִאֱהָל הָיָה בְּצִמְצוּם עַל קִבְרֵיהֶם.

אַחַר פְּטִירַת הָאֲבָרָה, בְּהִגָּעַם לְהַכִּיֵּן קִבְרוֹ, נִתְעַקְּם הַקִּיר, וְנִעְשָׂה מְקוֹם לְאִישׁ הַזֶּה. כִּיּוֹם קִיָּמַת מִצְבֵּה מַחְבְּרַת עַל שְׁלֹשַׁת הַקִּבְרִים הַקְּדוּשִׁים. (מִילִין קִדְיִישׁ)

לְזֹאת לְמַדְתִּיר הַחֲכָמָה הַזֹּאת, לְרוֹת צְמֵאוּנָה, אִף נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ כִּי אֵין זֶה מְעַבְדֻתָּהּ, וְתִמְמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֵינוּ. (הַבְּעַשׂ"ט וּבְנֵי הַיְכָלָא)

פֶּעַם נִשְׁלַח עַל יְדֵי הַבְּעַשׂ"ט לְלַמְבָּרְג לְדַרְשׁ דְּוִקָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל, וְלִהְתְּאָכְסוּ בְּבֵית רֹאשׁ הַקְּהָל. לֹא הָיָה לוֹ מִלְבוּשֵׁי כְבוֹד, וְהַפְּרָנֵס חֹדֶשׁ נֶאֱלָץ לְהַשְׁאִיל לוֹ בְּגָדִים מִשְׁלוֹ.

הַדְּרָשָׁה בָּהּ נִכַּח גַּם הַרְבּ הַמְּקוּמִי, לְפִי אַחַת הַמְּסוֹרוֹת הָיָה זֶה רַבֵּי חַיִּים כְּהֵן רַפְפוּרְט, הוּסְבָה בְּעִינֵיהֶם מְאֹד, וְאַחַר תְּפִלַּת עֶרְבִית בְּקֶשׁ הַרְבּ מִהַמוּכָיִח שִׁיגֵיהֶם הָאוֹרַח שְׁלוֹ, וְלֹא יָכַל לְהַעִיז פְּנֵי הַרְבּ.

הַתְּעַנְיָנוּתוֹ שֶׁל הַרְבּ, נוֹכַחוּתוֹ בְּשַׁעַת הַדְּרָשָׁה, וְהַכְּבוֹד הַרְבּ שֶׁזָּכָה לוֹ, הַפְּלִיאָ מְאֹד אֶת רַבְּנוּ, אוֹלָם הַרְבּ גְּלָה לוֹ כִּי לְפָנָי מְנַחֵה כְּשֶׁשָּׁכַב לִישׁוֹ, רָאָה אֶת הַבְּעַשׂ"ט בְּחִלּוֹם הָאוֹמֵר לוֹ, "תִּנְיָחוּ אֶת תְּלַמִּידֵי לְדַרְשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל".

הַרְבּ הַחֲזִיקוֹ עַל שְׁלַחְנוֹ עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, וּבִקְשׁוּ שִׁיגְלָה לוֹ כֹּל מַה שֶׁקָּבַל מִהַבְּעַשׂ"ט, אִף הוּא עֲצָמוֹ רָצָה לְנִסְעַ לְהַבְּעַשׂ"ט, אוֹלָם לֹא אִסְתַּיְיעָא מִיִּלְתָּא וְהַרְבּ נִפְטֵר בְּקִרְבּוֹ יָמִים.

בְּגִלָּל הַכְּבוֹד שֶׁנָּתַן לוֹ בְּלִבּוֹב הָיָה לְמַבְרָג, הָיָה נָתוּן לְסַפְנָהּ. בְּשׁוּבוֹ הַבֵּיתָה גְּלָה לוֹ הַבְּעַשׂ"ט כִּי הִסֵּם רָצָה לְפַגַּע בוֹ, וְהוּא הִתְפַּלֵּל בְּעֵדוֹ. אִם כִּי הַבְּעַשׂ"ט הִצְלִיחַ לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָיו, הָרִי לֹא הִצְלִיחַ לְפִטוֹר אוֹתוֹ מִן הָעֲנֵשׁ. רַבְּנוּ חָלָה, הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ, וְשָׁכַח כֹּל הַדְּרָשׁוֹת, לְיָמִים אָמַר שֶׁהָיָה לוֹ כְּמַה הַרְפַּתְקָאוֹת וְעַבְדוּדָה רַבָּה, עַד שֶׁיָּכוֹל שׁוּב לְדַרְשׁ. (סַבְחֵי הַבְּעַשׂ"ט)

סִפֵּר הַרְה"ק רַבֵּי מִשָּׁה מְסַלְאוּיטָא, וְנֶאֱמַר אָדָם לְהַעִיד בְּגִדְלוֹ מַה שֶׁרָאָה בְּקִטְנוֹ,

אלא הענין הוא כדי שלא יאמרו העולם חלילה, שמת מיתה חטופה לא עלינו, (עי' מועד קטן כח.) לכן גם הצדיק חולה קדם הסתלקותו, כדרך כל הארץ.

במסד כל הסעודה המפתיעה, היה האוהב ישאל שמח בצורה נדירה, אחר הסעודה כשבא לביתו וכבר היה אחר חצות לילה, שלח אחר בנו, ואמר לו שיזמין רופא ממחה, וכן עשה. הרבי שכב יומים על מטתו, והלך לעולמו, זי"ע. (חמדה גנוזה)

וינעל יוסף לקבר את אביו וינעלו אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו וכל זקני ארץ מצרים (נ ז)

רגיל היה סינא **בבא חאקי** זצ"ל לספר, כי בזמן ששנה בדמנהור בציון הקדוש, בדרך לארץ הקדש בשנת תרפ"ה, שמע להפתעתו קול המולה מאזור הציון, הוא ראה במקום אנשים וטף, חילים ונכבדים.

תוף שהוא מתפלא ומשתומם על המחזה, שאל את הנוכחים לפשר הדבר, והם השיבו לו ששר הפנים של מצרים, נמצא כעת בחדר הציון של הצדיק **רבי יעקב אביחצירא** זיע"א, רבנו **אביר יעקב**.

בבא חאקי בקש שיאמרו לשר, שנכדו של רבי יעקב נמצא כעת בכניסה לציון, וכמה מהשומרים מסרו את ההודעה לשר. בינתים התישב לנוח קמעא מטרח הדרך, והנה הוא רואה את השר יוצא לקראתו.

בקט בבא חאקי לקום לכבודו מפני כבוד המלכות, והנה מרחוק שומע הוא את קולו ורואה את תנועותיו הברורות של השר, המורות לו להמשיך ולשבת, וכן אמר לו השר, "הנה נשבעתי שלא תקום מפני, כי אם אני אבוא אליך".

הראה, כדי להיות בטוח בכך שהדינים יטריפוהו.

הדינים השתוממו על כל המאורע, אף רבי אייזיק לא דבר עמם על הדבר, כי אם בקשם שימירו לקרא אליו את אנשי החברה קדישא. הרבנים התפלאו על הדבר, בידעם שהוא בריא לחלוטין, אף רבי אייזיק בקש מהם שניעיקו את החברה קדישא.

כאשר הגיעו אנשי החברה קדישא, אמר להם איך לנהג עמו אחר הסתלקותו, שלא יעשו שהיות יתרות, ובשום אופן לא ימתינו עם קבורתו עד אחר שבת קדש. גם הם התפלאו על דבריו, כי לא היה נפר עליו שום שנוי, אבל הוא אמר להם שוב ושוב שישמרו היטב מה שמצוה עליהם.

בתוף הדברים, נשכב רבי אייזיק על מטתו ויאסף רגליו, והקזיר את נשמתו לבוורא בקדשה ובטהרה. (ליקוטי סיפורים)

ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו (מט א)

קדם הסתלקות הרה"ק **האוהב ישראל** זיע"א, קרא לבנו הרה"ק **רבי יצחק מאיר מזיניקוב** זיע"א, ואמר לו שרצונו לערוך סעודה גדולה ומכבדת עבור כל אנשי העיר, כשהוא נותן לו מעות לצורך כך.

עמד רבי יצחק מאיר וערוך סעודה מכבדת, בתוף הסעודה אמר האוהב ישראל, שבאמת לכאורה קשה שהצדיק קדם הסתלקותו הוא חולה כדרך כל הארץ, הלא אצל הצדיק יציאתו מן העולם היא רק כפושט חלוק יטן ולובש חלוק חדש, פושט צורה ולובש צורה.

גג מחרבות, והוא עבר תחתיים, כל אחד מהבנים העניק לו שעון זהב, והשר ואשתו נתנו לו מתנה מכבדת כיד הטובה עליהם.

בשנה שפנה לדרך, ברוך אותם ברכה כיד ה' הטובה עליו. באותם הימים בהשתדלות השר, אף הזמן בהזמנה מלכותית בנוכחות שרים, רוזנים ואנשי חצר המלוכה, לבא לארמונו של המלך פואד.

כאשר נכנס לטרקליו המלכותי, ברוך בבא חאקי את ברכת המלכים, 'ברוך שחלק מַכְבוּדוֹ לְבֶשֶׁר וְדָם', וכל הנוכחים ענו אתריו אמן, ולאחר מכן ברכו בברכת 'הנותן תשועה למלכים', המופיעה במחזורים של ימים נוראים, 'לְהַיְהוּדִים הַיְתֵה אוֹרָה וְשִׂמְחָה'.

שנים רבות לאחר מכן, מזכיר היה בבא חאקי קבלת פנים זו, לציין את היחסים המיוחדים שהיו במצרים בעבר, בין השלטון המוסלמי לבין היהודים בכלל. (סידנא בבא חאקי)

בה תאמרו ליוסף אָנָּה טָא נָא פִּשְׁעֵי אַחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְּמִלוּךְ וַעֲתָה טָא נָא לְפִשְׁעֵי עַבְדֵי אֱלֹהֵי אַבִּיךָ וַיִּבֶן יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו (ג' יז)

ברש"י, אם אביך מת, אלקיו קים והם עבדיו.

מיד משנסתימה המלחמה הנוראה, בה שכל את אשתו ועשרת ילדיו ונותר בודד בעולם מכל משפחתו העגפה, ללא קהלתו, גני ישיבתו והתלמידים הרבים שסבבוהו עד כה, לקראת חג הפסח, נסע הרה"ק **רבי יוסף גרינוולד מפאפא** זיע"א בעל **ויחי יוסף**, לעיר המחוז טמְשֵׁנוּאָר.

היתה זו אחת מקהלות הקדש הגדולות והעתיקות בחבל טרנסילבניא, שם התגוררו אחותו ובעלה רבי אפרים פישל

קר היה, הצדיק לא קם, ואלו השר וארבעת ילדיו נגשו אליו ביראת כבוד, נשקו את ידיו, ונהגו בו כבוד גדול. אחר ספרו לו השר ואשתו, שמכבדים הם את מקום קבורתו של מרו אביר יעקב, משום שסבורים הם שרבי יעקב שנה את חייהם מחיי יגון לחיי אשר ושמחה.

על אף העשר והכבוד הגדול שהיו מנת חלקם, כבר חלפו כמה וכמה שנים מנשואיהם, ולא נולדו להם בנים. נגרם להם צער גדול מכך, עד שאחד השרים שהיה יהודי ירא ה' וסר מרע, חש בכאבם, והציע להם להשתטח על הציון של הקדוש רבי יעקב בעיר דמנהור, שרבים נושעו בזכותו, ואולי יושעו גם הם.

השר ואשתו שמעו בקול היהודי, והשתטחו על קברו של רבי יעקב במשך לילה שלם בבכי ובתחנונים, מתוך אמונה שלמה בלח הצדיק, והדליקו שם גרות לכבודו של רבנו אביר יעקב.

באותה שנה נפקדה אשתו וילדה בן, ומאותו זמן הוסיפה ללדת וילדה עוד בן, ואחריו שתי בנות. המשיך השר ושח לרבנו, שלאות הוקרה קבל על עצמו שכל שנה ביום הולדת הבן הראשון, ילכו הוא ומשפחתו להדליק גרות ולהשתטח על קברו של רבי יעקב.

בנוסף, כל בניו נקראים על שם רבני משפחת אביחצירא, וכן הבנות, האחת נקראת בשם אמו של מרו רבי יעקב, והשנייה בשם אשתו של רבי יעקב.

השר לא הסתפק בכך, הוא חלה את פני בבא חאקי שיאות להענות להזמנתו, להגיע לטירתו המפארת, בה ערו לכבודו קבלת פנים ממלכתית, החילים יצרו לכבודו

הוא נשא את דבריו בהתעוררות פה נפלאה, עד אשר לב כל שומע נמס כמים, ועד שקימו וקבלו כל הנוכחים על נפשם, להתחזק ביהדותם מכאן ואילך ולהזהר מאד בשמירת שבת קדש. (תולדות בעל ויחי יוסף מפאפא)

ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חטבה לטבה (ג ב)

בשנת תשכ"א, עלה הרה"ק רבי אליעזר זוסיא **מסקולען** זיע"א בפעם הראשונה בחייו לרצות אבניו של ארץ ישראל, הופעתו עשתה רשם כביר על המוני בית ישראל, ששמעו את שמע פעליו המברכים מרחוק, הצטערו בצערו בשבתו בכלא הקומוניסטי, והתפללו להצלתו.

מטיירד מן המטוס בנמל התעופה לוד, ועיתונאים נגשו אליו ושאלוהו מה בפיו לעת כזאת, השיבם קצרות "עת לחשות, עת לעשות". אבל מיז אחרי כן דבר בהרחבה עם המוני "ילדיו" שבאו לקבל את פניו בהתרגשות גדולה, וצעקו לעברו "אבא, אבא".

בין היתר, באתו מסע הלך הרבי לחפש אחר עקבותיו של יהודי חלוני באחד מקבוצי השמאל, שהיה מאלו שהלשינו כנגדו בפני הרשעים ברומניה, מהם סבל פה רבות, ורק בנסים גלויים היתה לו נפשו לשלל.

הרבי פגש בו ואמר לו בחמלה, "הריני מוחל לך על מה שעשית כנגדי, מחילה גמורה בלב שלם, אבל הב לי את ילדיך". סוף דבר היתה שהכניס את ילדיו של האיש החלוני תחת כנפי השכינה. (מריצי תורה מעולם החסידות)

סופר וצ"ל ששמש בה ברבנות, ונשא בתאר 'רב הצעיר' ברבע 'פארביק שטאדט'.

כאן התקבצו וכאו אל רבי יוסף מקרוב ומרחוק מעט מן השרידים שנשארו בחיים מקרב תלמידיו וחסידיו, אשר הבשורה על השדרותו של רבם האהוב החיתה את רוחם, הם הזדרזו לבוא ולהתראות עמו.

ספר אחד מהם, עונני זוכר את הדרשה המזעזעת שדרש בהיכל בית המדרש הגדול בטמשוואר בשבת הגדול, במיחד את קריאתו המרטיטה להמוני יהודים, להתחזק באמונתם ובשמירת התורה הקדושה, כשהוא תומך יתדותיו בפסוק 'בשרתי צדק בקהל רב', ומוסיף ברגש, "גם אני הייתי פעם רב בישראל, גם לי היתה קהלה קדושה, שמעו אלי".

הוא התעורר לדרש בפני הקהל, אחרי שנודע לו כמעט באקראי שאצל חלק מצבור הפליטים חל רפיון מסים בשמירת שבת קדש, הרגיש אפוא מחובתו לגדר מיז גדרות בכם בית ישראל, שנפרצו מחיצותיו.

בתוך דבריו, קרא פתאום בהתרגשות רבה, "רבותי, אמנם אבדנו את הכל, עולם מלא חשך בעדנו, כל יקירינו הי"ד נלקחו אל הכפשנים להשמדה. אך הדבר היחיד שלא יכלו לקחת מאתנו, הוא אלקינו, ק-ל חי וקים, אלקינו לא הומת ח"ו.

כמו שאמרו אחי יוסף אחרי פטירת יעקב אבינו ע"ה, "הוא מת, אבל אלקינו קים", האלקות שבקרבתנו חיה וקמת".

כשהוציא מפי קדשו את שתי המלים 'אלקינו קים', היה פלו רועד מהתרגשות.

מלוה מלכה

ספרים מהבעל שם טוב והלמדיו

לְבַסּוֹף, יום לפני השבת, נשבר הגשר הסמוך לפריסטיק, האורחים הרבים שלקראתם צפו, לא יכלו להגיע לשבת לפריסטיק, והחלות הרבות נשארו מיתמות. משהבחין בדבר, אמר רבי מנדל, "שבוע אחד לא הלכתי לצדקת עטיל לברכה, שבוע הבא נשארו כל החלות". (אורה לצדיק - בית אלימלך)

החוכר ר' יחזקאל סקאנקר, היה דר בבית המזיגה כמה וכמה שנים, ומצא בו כדי מחיתו ברוח. כחלוף מספר שנים, סרב האדון המרשע להשכיר לו את בית המרזח, ונפץ להשכירו לערל שהיה גם הוא רשע כמותו. **הלך** ר' יחזקאל, וזמן לסעודת מלנה מלכה מאה חסידים ובראשם הרה"ק **רבי פנחס אלימלך מזבארוב** זיע"א נכד הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, ובקשם שייערכו משפט לאדון הבליעל.

ענה לו רבי פנחס אלימלך, "מה שאנו יכולים לעשות עם אכילה ושתייה, נעשה, והשאר נעשה בתפלה. אם אני אומר 'אזמיו לסעודתא דוד מלכא משיחא', צריכים אנו לומר את השירות ותשבחות שתקנו דוד מלכא משיחא, שהוא מסגל לומר העריצים ולעקור את הרשעים".

בני החבריא גמרו את כל ספר תהלים, אחר אמירת תהלים נענה רבי פנחס אלימלך בבטחון, "את הרשע כבר עקרנו לגמרי", בבקר נשמע כי הערל הבליעל מת מיתה חטופה בפתע פתאום, כן יאבדו כל אויביו ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". (אורה לצדיק - בית אלימלך)

אמר הרה"ק **רבי אורי** בן הרה"ק **רבי יוצפא נאנאטור** זיע"א, מחסידי הרה"ק מקאליב זיע"א. יש בידי קבלה מהרה"ק **רבי אלימלך מליז'ענסק** זיע"א, כי מי שמתענה בשוכבי"ם משבת לשבת ואינו אוכל סעודת מלנה מלכה, אינו נחשב לו לתענית עד יום שלישי.

אחר הוסיף רבי אורי ואמר, "מדה טובה מרבה, מי שאוכל סעודת מלנה מלכה, נחשב לו כאלו התענה משבת לשבת". (אורה לצדיק - בית אלימלך)

הצדקת מרת עטיל, בתו של הרה"ק **הנעם אלימלך** זיע"א, התגוררה בפריסטיק בעת שדר שם הרה"ק **רבי מנחם מנדל מרימנוב** זיע"א.

שמעתי מרבי אלטר יעקב יצחק וגשל זצ"ל אב"ד לאנצוט, שבכל מוצאי שבת היה רבי מנדל הולך לביתה של הצדקת, כדי לברכה בברכת שבוע טוב, מאחר שהיא בתו של רבו, הרבי רבי אלימלך, ואז הייתה מורה לו, כמה חלות יאפו בביתו לשבת הבאה.

בני הבית הרגלו לכו שמדי שבוע, אופים חלות לשבת קדש כמספר שקבעה הצדקת, לפי מנין החלות שנאפו, היה מספר האורחים שבאו לרימנוב לעשות את השבת הקדושה במחצת הרבי.

במוצאי שבת אחד, ארע שרבי מנדל לא הלך לברכה בברכת שבוע טוב, ולא שמע מפיה כמה חלות יאפו לשבת הבאה. לרגל אותה שבת, צפו בבית הרבי לאורחים רבים, ואפו לכבודם כמות נכבדה של חלות.

פרשת ויחי

הצדיקים יודעים זמן פטירתם

בחודש תשרי תרמ"ה נפל הרה"צ רבי אריה מרדכי רבינוביץ זצ"ל למשכב, על המחלה לקותא בכבד, ושכב חולה כעשרה חודשים. וכל הזמן הזה היה מנהגו לומר וידיי שכיב מרע בכל לילה, וכל התפילות שבספר מעבר יבוק, בחשאי ובצנעא שלא ישמעו בני ביתו ויצטערו.

וסיפר מידי פעם מפטירת אביו הקדוש הרבי ר' יהושע אשר מפוריסוב זיע"א, בנו של היהודי הקדוש זיע"א, כי היו דברים נוראים ונפלאים מאוד. והוא, כי פתאום ביום ו', ערב שבת קודש, אחר הטבילה במקוה לכבוד שבת קודש, אמר לבניו שמבקש מהם שלא יבואו אליו בליל ש"ק להשלחן הטהור, ושילכו לישן מתחילת הלילה למען שיהיה ביכולתם להיות ערים אצלו במוצאי ש"ק, שיש לו איזה עניין.

הם לא הבינו את כוונתו הקדושה, כי לא עלה על דעתם שום דבר, מחמת כי אביהם הקדוש זיע"א היה בקו הבריאות ובעל כח וגיבור חייל, והם לא השגחו על דברי קודשו ובליל ש"ק באו להשלחן כדרכם תמיד.

ואחר השלחן של ליל ש"ק אמר להם אביהם עוד הפעם: מחר ביום ש"ק לא תבואו להשלחן ורק שינוחו מעט אחר הסעודה, וגם אז הם לא השגחו ובאו לבית מדרשו להתפלל כדרכם תמיד, ואחר התפילה נכנסו לחדרו על קידושא רבא כמנהגם תמיד, והיו אצל השלחן.

ואחר הסעודה חזר ואמר שלא יבואו לסעודה שלישית ושינוחו מעט, והם לא הבינו כוונתו

והיה זאת לפליאה גדולה בעיניהם, ולא השגחו ובאו לסעודה שלישית כמנהגם, ואז בסעודה שלישית ציווה לבנו הרה"ק בעל עטרה לראש צדיק זיע"א שהוא יחתוך הלחם משנה והוא לא רצה, והשיב לו: למוז עצמך לחתוך לחם עבור ישראל ותשפיע להם שפע ברכה והצלחה.

ואחר השלוש סעודות התפללו מעריב, ואביו עשה הבדלה כדרכו. ותיכף אחר הבדלה היה מנהגו לאכול סעודת מלווה מלכה עם כל אנ"ש. ובעת סעודת מלווה מלכה ציווה לבנו הרה"ק הנ"ל עוד הפעם שיחתוך הלחם וישפיע להם כל טוב. ואחר אכילת מלווה מלכה אמר אביהם להם: אני מבקש מכם שלא תלכו מביתי ותעשו עמי גמילות חסד של אמת ותהיו פה אצלי וקרא להמשמש שילך עמו לנקיות ואח"כ בא בחזרה ונטל את ידיו, וציווה להביא לו כתונת ומכנסיים וטלית קטן נקיים, ועל זה צעקה הרבנית: הלא כבר נתתי על שבת קודש כביסה נקייה, ולמה כעת עוד הפעם? אבל תשובת המשמש היתה, כי כן ציווה הרבי. והיתה מוכרחת ליתן. והלביש את עצמו. ואח"כ צווה להדליק נרות בבית המדרש ובכל החדרים, ובכל מקום שעומד 'לייכטער' [-פמוט] ו'לעכאלער' [-חורים] להעמיד בהם נרות ולהדליקם. אשתו הרבנית לא הבינה זאת ושאלה למה מדליקים כעת נרות כל כך, אבל תשובת המשמש היתה, כי כן ציווה הרבי.

ואח"כ צווה לפתוח הדלתות שיבואו בניו ואנ"ש אשר המתינו בבית המדרש ובחדר החיצון, והניח עצמו על המטה וקיבל ה'לולקע ציבעך' והתחיל לעשן מעט בישוב הדעת, ואח"כ העמיד ה'לולקע ציבעך' על הכסא שהיה עומד סמוך

שליח מארץ ישראל וביא לו מתנה 'חאלאט' [קפוטה] מהנהלת הכולל.

ואמנם כך היה. באותו יום בערב הגיע שליח שד"ר מיוחד מהכוללים של קופת רבי מאיר בעל הנס בירושלים, והביא איתו קפוטה חדשה מירושלים, מתנה מהנהלת הכולל. ושמח הרה"ק רמ"מ מדעש מאד על המתנה שקיבל ולא נתקרה דעתו עד שסיפר גם לאותו שד"ר כי בלילה החולף ביקר אצלו התנא רבי עקיבא ואמר לו, כי בא לבקרו משום הכרת הטוב, מכיון שתירץ את דבריו על פי שיטתו של רבי עקיבא, ונתן לו סימן על כך שהוא רבי עקיבא, שהיום יבוא שליח שד"ר מארץ ישראל ויביא לו חאלאט מתנה מהכולל שבירושלים (גדולת יהושע' ח"ב עמוד טט).

להמיטה, ונטל הכיסוי וכיסה את פניו רגע אחד ולא שמעו רק אנחה אחת, ומסר נשמתו הקדושה לשמים (זכותא דאברהם' עמוד נא).

על הפסוק (בראשית מז כט): **וַיִּקְרְבוּ יָמַי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאָתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי וְעֲשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם**, פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א: יש לומר כי הרגיש מהדברים אשר יארעו לאדם קודם מותו על דרך אומרם ז"ל בספר הזוהר (ח"א ר"ז): כי שלשים יום קודם מותו מעבירין ממנו הצלם. ומעשה הובא שם שראה רשב"י ר' יצחק שעבר צלמו ממנו, והגם כי ידיעה זו מושללת מבני אדם, הצדיקים מרגישים ויודעים כל דבר רוחני.

הכרת הטוב מהמתים

בעיר דעעש נהוג היה לערוך את יום השוק מידי יום שלישי בשבוע. אז היו מגיעים לעיר כל בני הכפרים והישובים הסמוכים, כדי לערוך בעיר את קניותיהם ומסחריהם. לאחר מכן היו הולכים לביתו של רב העיר הרה"ק רבי מנחם מנדל פאנעט זיע"א, בעל 'מעגלי צדק', שם היו שומעים דברי תורה, ולאחר מכן סעדו את ליבם בסעודה שהכינה עבורם הרבנית.

באחד השבועות ביום שלישי הגיעה הרבנית בבוקר השכם אל בעלה הרב זצ"ל וביקשה ממנו ליתן לה מעות כדי שיהיה לה לקנות את צרכי הסעודה. אמר לה הרב בזה הלשון: הלילה הזה היה כאן התנא רבי עקיבא, ואת עוד צריכה למעות? ובדברו נתן לה סימן כי אכן רבי עקיבא היה אצלו, ואמר לה שתראה שעוד היום יגיע

על הפסוק (בראשית מז כט): **וַיִּקְרְבוּ יָמַי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאָתִי חֹן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי וְעֲשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם**, ופירוש רש"י: חסד ואמת - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול, הקשה הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א בספרו 'שפתי צדיק' (אות ז): ותמיה דמצינו בגמרא וכמה פעמים במדרשים שבא לו הנפטר להחזיק טובה ואמר תנוח דעתך שהנחת דעת.

ונראה לומר בזה שיש להבדיל וחלק בין עצם עניין הכרת הטוב לבין עניין תשלום גמול, שבוודאי עניין הכרת הטובה יש אפילו מהמתים, ופשיטא שיעקב אבינו הכיר טובה ליוסף הצדיק על כך שלא יקברנו במצרים. אמנם עניין 'תשלום גמול', כשמו כן הוא, תשלום בפועל בעולם העשייה מיד ליד, דבר זה אין המתים יכולים לשלם לנמצאים בעולם הזה.

רפואת היין

מעשה בחסיד אחד ממקורביו של הרה"ק האמרי אמת זיע"א שחלה בריאותו לפני חג הפסח, והיה מפקפק אם לקיים מצות ד' כוסות, כיון שיין מזיק לו. כמה ימים קודם הפסח, קיבל בקבוק יין מהאמרי אמת, והיה מצורף לו פתק עם דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (נח): 'בריש כל מרעין אנא דם, בריש כל אסוון אנא חמר', והבין את אשר עליו לעשות, וכמובן שהיין לא הזיק לו (דף על הדף' ב"ב נח:).

כתב הרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א (עבודת ישראל' ליקוטים): מה שאמרו בגמרא 'בריש כל אסוון אנא חמר', וכמה רופאים הסכימו לסגולת היין לרפואה. וסודו כי הגפן ידוע מספרו מכתבי האריז"ל הוי"ה באהי"ה, הוי"ה באדנ"י, שהוא מורה על יחודא עילאה ותתאה. והנה משה רבינו ע"ה המשיך הרפואה משם באומרו 'אל נא רפא נא לה' (במדבר יב ג), התיבות מספרם 'רפאל הגפן' שהוא המלאך הממונה על הרפואה, ושמות הנ"ל שמספרם הגפן מסוגלים לרפואה, לכן אמרו בריש כל אסוון אנא חמר.

כתב הרה"ק רבי פנחס מדינוביץ זיע"א (שפתי צדיקים' פרשת בראשית): ומי איכא מילי דלא רמיזא באורייתא, כל דברי חכמים אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הואיל שהקב"ה ברא את עולמו עם התורה (הקדמת הזוה"ק), כאומרו 'בראשית ברא אלהים', והתורה נקראת ראשית (ב"ר א א), ולכן כל דבר ודבר נרמזים בהתורה. ולכך אמרו ז"ל 'כל מנא הא מילתא

דאמרי אינשי', כי נרמז הכל בהתורה שרשו ומקורו... ושמעתי מהרב הצדיק וכו' רבי פינחס ז"ל מקארעץ, במעשה שהיה שאירע באדם אחד שדם יצא מחוטמו בלי הפסק ונתרבה החולי רח"ל, עד שהרופאים נלאו לבקש רפואות לזה ונתיישו ממנו, והיה החולה הזה מצוה מחמת מיתה וכל בני ביתו היו בוכים, ונזדמן אדם אחד וירא את הצרה הגדולה כי החולה נוטה למות, וילך במהירות לבית היין, ולקח מידה אחת יין טוב וחזק, וצויה אל החולה לשתותו בלי הפסק, ותיכף בשתותו היין נתרפא ונפסק הדם, וישתוממו הרופאים והללו את ה' אשר ברא על העולם מיני סגולות ורפואות.

וכשנרצה הדברים לפני הרב הצדיק הנ"ל הראה להם איך שהרפואה זו נרמז בהתורה (בראשית מט יא) 'וּבְדָם עֲנָבִים סוּתוּ', 'סוּתוּ' הוא לשון רפואה מלשון 'אסוּתא' בדברי רז"ל בכמה מקומות (שבת קי ועוד). ואמר הצדיק הנ"ל, שבהתורה נרמז כל מיני רפואה שבעולם וסגולות למען ילמדו בני אדם דעה ומוסר לבקש מהש"י רפואות.

דין אמת לאמיתו

כתב רבינו האור החיים' הקדוש זיע"א (דברים א טז): ושמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל חביב עלי כרוחי ה"ה הרב ר' משה בירדוגו זלה"ה, שהיה מדקדק בשעת הדין שיהיו עיניו למטה ולא היה נושא עיניו כל עיקר, ושהיה מרגיש שאם היה נושא עיניו לצד ההכרח באיזה אחד מבעלי הדין היה מתבלבל שכנגדו.

בשו"ת מהרי"א עניזיל (סימן נד) כתב: ושמעתי שהגאון החסיד מוריני רבי שמעלקא הלוי זללה"ה

כאיש אחר ורק אחר הדין תורה הבחנתי בך מי אתה ונתתי לך שלום (בדידי הוה עובדא' עמוד רכג).

על הפסוק (בראשית מט טז) 'דן דין עמו כְּאֶחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל', פירש רבינו האביר יעקב זיע"א שיש בכאן תוכחת מוסר על חובתו של הדיין שלא להעדיף אחד מבעלי הדין על חבירו אלא שיהיו בעיניו שווים. ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם': אפשר לרמוז שהדין יהיה דן דין אמת לאמיתו לשם שמים בלי שום פניה אחרת, ואמרו רז"ל (יבמות קט:): שהדיין, מלאך המות וגיהנם משמאלו, והשכינה וגן עדן מימינו, והדן דין אמת גורם לסטרא דקדושה, שהיא אמת, שתתחזק, ומפיל לסטרא דמסאבא הנקראת שקר. וההפך, בעונותינו הרבים, עושה לשקר רגליים ומגביר הכוח הסטרא אחרא, והדן דין אמת מקרב הישועה שנאמר (ישעיה נא א) 'שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא' וגו', וכתוב (שם א כז) 'ציון במשפט תפדה' (שמות רבה ל כד). וזהו הכונה 'דן דין עמו', כלומר, הדין שהוא הדיין צריך שידין את 'עמו' כאחד שבטי ישראל, דהיינו, שיהיו בעיניו בשוה, ולא יחניף לשום אחד מהם, ומה שאמר 'עמו', כלומר, צריך שיחשוב אותם שהם עמו בשוה ולא יהיה לו לשום אחד יתרון על חברו. וכך הוא האמת, שהרי הם כאחד שבטי ישראל, שכולם שבטי יה ובני יה, אין לבכר שום אחד על חברו.

צדקה מהמובחר

כתב רבי ישראל זאב מזאלושין: מי יודע יותר ממני מהתנהגות של ידידי הצדיק המנוח בעל המחבר ספר 'משפט צדק' [-הרה"ק רבי

האבד"ק ניקלשפורג, אחיו של הגאון מוה"ר פנחס, בעל ההפלאה, בהיותו רב בקהילת שינאווי במדינתנו, כשהיה יושב בדין היה מתעטף בטליתו על פניו לבלתי ראות פני בעלי דיניו. ואמרו על אחד מגאוני הדור שלפנינו שהיה מתבודד ונחבא בשעת הדין בחדר מיוחד, והדיינים מסדרי הטענות לא הזכירו שמות הבעלי דינים ושמעון כדי שלא יהי לו מקום נטיה אל אחד מהצדדים.

סיפר הגאון רבי נתן גשטטר זצ"ל: נודע שהגאון רבי צבי אשכנזי זיע"א, בעל 'חכם צבי', היה אב"ד ור"מ בעיר גדולה לאלקים אמסטורדאם יצ"ו, ונהג שם נשיאותו ברמה. ואחרי כמה שנים נתגלע הריב עם איזה גבירים תקיפים שהיו מאנשי כת הש"ץ, והגאון בגודל קנאתו באש קודש רדף אותם בכל כוחו, והבערה ללהב יצאה וגברה יד הרשעים וגירשו אותו ואת משפחתו מהעיר. ובעת צערו ומצוקתו השתדל גביר אחד מאוהביו של הגאון ופיזר ממון רב עבורו עד שהביאו לעיר הגדולה לבוב ונתקבל שם החכם צבי בכבוד מלכים לרב אב"ד, ובא אל המנוחה ואל הנחלה ונתכבד מאוד שמו בכל מדינת פולין.

והנה במשך כהונת רבנותו בלבוב אירע שהגביר ההוא שעשה עמו כל החסד בימי עניו ומרודו היה לו דין תורה עם אחרים בפני החכם צבי, וכשהופיע לדין תורה היה לפלא בעיניו כי הגאון כלל לא התייחס אליו וניהל את הדין תורה כאילו אינו מכירו ולא ראהו מימיו. ואחר שנסתיים הדין תורה הביט עליו הגאון וראהו ונתן לו שלום בסבר פנים יפות ודבר עמו בידידות. ותמה האיש ההוא על כך שלא דבר עמו עד אז.

וענהו הגאון: דע לך כי במשך הדין תורה לא הבחנתי בך ולא הכרתי אותך והיית בעיני

השמועה על דבר נדבת לבו של הסנדלר הגיעה לאזני הרב ראש הישיבה, וברוב התפעלות על דבר טוב לבו, נשא עליו את דברי יעקב (בראשית מט כ): 'מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחֻמוֹ וְהוּא יִתֵּן מֵעֲדֵי מֶלֶךְ', 'מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לְחֻמוֹ', רצה לומר, הוא מסתפק את עצמו בכלכלתו ובכלכלת אנשי ביתו בלחם יבש, והלחם הוא שמן בעד. 'והוא יתן מעדני מלך', כאשר עליו ליתן לאחרים הוא נותן מעדני מלך ('משל ומליצה' עמוד 214).

על הפסוק (בראשית מט כ): 'מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחֻמוֹ וְהוּא יִתֵּן מֵעֲדֵי מֶלֶךְ' הביא הרה"ק רבי ישראל ממודז'ץ זיע"א בספרו 'דברי ישראל': לכאורה הנה המ"ם של 'מֵאֲשֶׁר' הוא מיותר. ואמר אא"ז [הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר] זצוק"ל, אחר שמנה ומספר שבחן של שבטים, זה במדה זו וזה במדה זו. כשבא אל אשר אמר: 'מֵאֲשֶׁר' כלומר, והמדה טובה מאשר מה היא, 'שמנה לחמו' פירושו, לעצמו פת לחם לבד היה שמן אצלו, ולאחרים הוא יתן מעדני מלך, ודי למבין. ועיין באלשיך קצת כעין זה.

ואלו דברי רבינו משה אלשיך זיע"א בספרו 'תורת משה': הנה מ"ם של 'מֵאֲשֶׁר' יתירה. אך אמר כי גם שארץ ישראל זבת חלב ודבש, וחלקו שמן מהשאר, אינו כי טבע חלקו דשן מהשאר, כי לא כן הוא, כי אם שמאשר נמשך ששמנה לחמו, מזכותו היא, כי והוא יתן לצדקה מעדני מלך. כי לעצמו לא היה אוכל למעדנים רק סיפוק הכרחי, ולעניים בעין יפה היה נותן מעדני מלך. ובאומרו 'יתן' לשון עתיד כיוון כי הקדים הוא יתברך להשמין לחמו מקודם על זכות מה שהוא יתן אחר כן מעדני מלך, כי מחשבה טובה צירפה למעשה.

משה מזלושין זיע"א] איך חי חיי צער כל ימיו, אף בעת שלא סגף עצמו, איך היה מקמץ בענייני אכילה ושתיה ובמלבושים, אבל לאחרים הלא ידעו כל שער בת עמי בני עירינו ק"ק זאלשין תמיד היה משפיע לאחרים בעין טוב בעין יפה ובמתק לשונו נתן והפריש מהמובחר הטוב והיפה ('שושני לקט' תהלים קיב).

בעיר אחת מערי ליטא הקטנות היה דר סנדלר עני אשר היה נודע בפי אנשי העיר בשם 'אשר הסנדלר'. וכמצבם של בעלי המלאכות באותן השנים, היה חי חיי דחקות מאוד. לחם יבש ותפוחי אדמה היו המזון אשר ממנו היה ניזון בכל ימות השבוע.

באותה עיר קטנה הייתה ישיבה אשר נהרו אליה בחורים הצמאים לדבר ה' מערים הסמוכות לשמוע לקח מפי הרב דמתא, שהיה נודע למופלג גדול בתורה, ולחם חוקם מדי יום ביומו של הבחורים האלה היה נתון אצל בעלי הבתים של העיר כנהוג באותם הימים.

גם אשר הסנדלר לא רצה לפרוש את עצמו מן הצבור, וחשב לו זאת לכבוד ולתפארת שאחד מבני הישיבה יהיה סמוך על שלחנו יום אחד בשבוע. אבל לא לחם יבש ותפוחי אדמה ערך הסנדלר את שולחנו בעד אורחו, כי אכן במאכלים כאלה הוא ידע איך להשקיע את רעבונו ורעבונו אנשי ביתו, אבל פחותי ערך הם בעד בחור ישיבה העוסק בתורת ה', ובעדו השתדל להכין בשר ומרק, פירות וירקות, מיני מתיקה ושאר מעדנים. והבחור שעלה בגורלו להיות סמוך על שלחן אשר הסנדלר, התענג על רוב טובה יותר ממה שהתענג על שלחנות עשירי העיר.

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב** זיע"א **מאוריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**יוסיפו ענוים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

אור הגאולה לישרי לב

כשהחכמה העליונה מתבארת

”חובר ברצון אבינו שבשמים” (לשון המחבר זי"ע)

תענוג הנפש:

משך חכמה המבואר

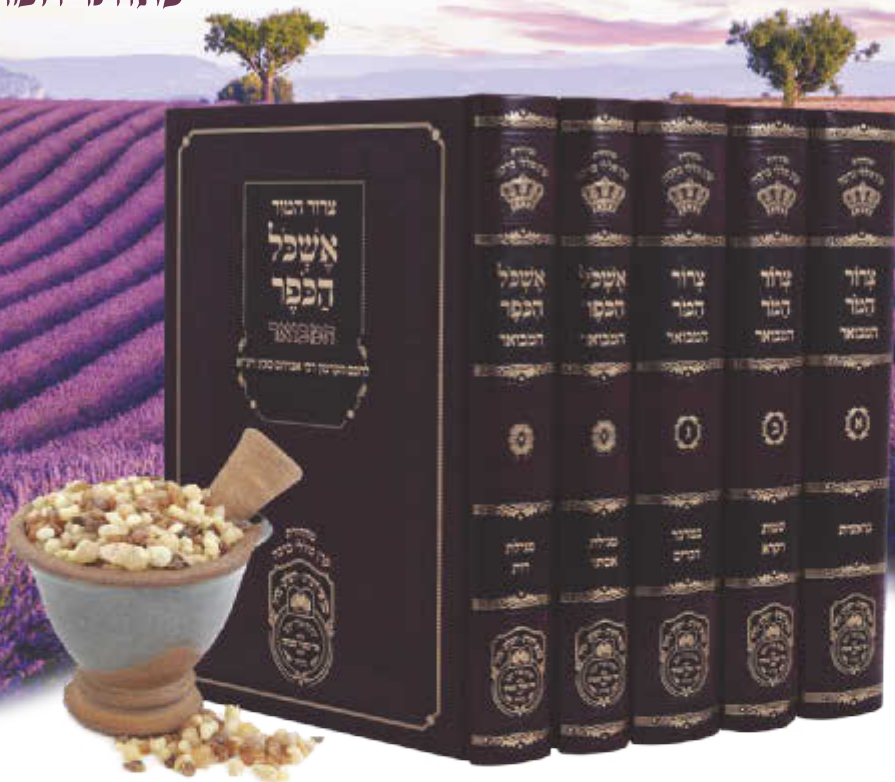
מושך ומאיר את עמקות החכמה בביאור משולב השווה לכל נפש הומיה

ביאורי חכמה | עיוני חכמה | פרקי תולדות מורחבים | פענוח אלפי ראשי תיבות ומראי מקומות | עימוד מרהיב ומשובב עין

אור הגאולה לישרי לב

אין לך עָרֵב בְּכָל הַבְּשָׁמַיִם
כְּאוֹתוֹ הַמֶּזֶר

מפארים ומבארים תורת חכמי ספרד

צָרוֹר הַמֶּזֶר הַמְּבוֹאֵר

חיבור פלאי שנכתב וחזר ונכתב במסירות נפש
ע"י החכם הקדמון רבי אברהם סבע זיע"א, מגולי ספרד

תורתו בלולה מכל חלקי הפרד"ם מלאי סודות ורזים לצד דרושים ערבים ונעימים בלשונות הכתובים
הערות ביאור עם ציונים והשוואות | פרקי תולדות ומבוא | פענוח אלפי ראשי תיבות ומראי מקומות | עימוד מרהיב ומשובב עין

אור להבת החסידות לישרי לב

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונר שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי צבי אלימלך שפירא הבני יששכר

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך